

ЗАКОН ЗА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ

В сила от 14.11.2008 г.

Обн. ДВ. бр.98 от 14 Ноември 2008г., изм. ДВ. бр.6 от 23 Януари 2009г., изм. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009г., изм. ДВ. бр.42 от 5 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.82 от 16 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.15 от 23 Февруари 2010г., изм. ДВ. бр.52 от 9 Юли 2010г., изм. ДВ. бр.97 от 10 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.35 от 3 Май 2011г., изм. ДВ. бр.38 от 18 Май 2012г., изм. ДВ. бр.15 от 15 Февруари 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.24 от 12 Март 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.59 от 5 Юли 2013г., изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г., изм. ДВ. бр.22 от 11 Март 2014г., изм. ДВ. бр.33 от 11 Април 2014г., изм. ДВ. бр.98 от 28 Ноември 2014г.

Глава първа. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) Този закон урежда обществените отношения, свързани с провеждането на държавната политика за повишаване на енергийната ефективност при крайното потребление на енергия и предоставянето на енергийни услуги.

(2) Законът се прилага за крайното потребление на енергия от въоръжените сили, доколкото не противоречи на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България или на друг специален закон.

(3) Законът не се прилага за крайното потребление на енергия от:

1. (изм. - ДВ, бр. 22 от 2014 г., в сила от 11.03.2014 г.) инсталациите за категориите промишлени дейности по чл. 31 от Закона за ограничаване изменението на климата;
2. транспортните средства във въздушния и водния транспорт.

Чл. 2. Законът има за цел повишаване на енергийната ефективност като основен фактор за повишаване конкурентоспособността на икономиката, сигурността на енергийните доставки и опазването на околната среда чрез:

1. използване на система от дейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност при крайните потребители на енергия;
2. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) развитие на пазара на енергийните услуги и извършване на дейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност при крайните потребители.

Глава втора. ФУНКЦИИ НА ДЪРЖАВАТА ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ

Раздел I. Органи за управление

Чл. 3. (1) Държавата упражнява функциите си за повишаване на енергийната ефективност чрез Народното събрание и Министерския съвет.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Народното събрание приема Национална стратегия по енергийна ефективност на Република България, която определя националната цел за енергийни спестявания, етапите, средствата и мерките за нейното постигане. Националната стратегия се актуализира на всеки 5 години.

(3) Министерският съвет определя държавната политика за повишаване на енергийната ефективност при крайното потребление на енергия и предоставянето на енергийни услуги, която е съставна част от политиката по устойчиво развитие на страната.

(4) При осъществяване на функциите си по ал. 3 Министерският съвет:

1. (изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) внася за приемане от Народното събрание националната стратегия по ал. 2 по предложение на министъра на икономиката и енергетиката;

2. приема национални планове за действие по енергийна ефективност;
3. приема ежегодни отчети за изпълнението на плановете по т. 2;
4. приема наредбите, предвидени в този закон;
5. (изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) приема и други актове, свързани с повишаване на енергийната ефективност, по предложение на министъра на икономиката и енергетиката.

Чл. 4. (1) (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) Държавната политика за повишаване на енергийната ефективност при крайното потребление на енергия и предоставяне на енергийни услуги се провежда от министъра на икономиката и енергетиката.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) Министърът на икономиката и енергетиката:

1. разработва и предлага на Министерския съвет националната стратегия по чл. 3, ал. 2;
2. разработва и внася за приемане от Министерския съвет национални планове за действие по енергийна ефективност;
3. представя ежегодно за приемане от Министерския съвет отчет за изпълнението на националните планове по т. 2;
4. разработва и внася за приемане от Министерския съвет проекти на наредби в случаите, предвидени в този закон;
5. разработва проекти на програми за повишаване на енергийната ефективност при крайното потребление на енергия и предоставянето на енергийни услуги и ги внася за приемане от Министерския съвет;
- 5а. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) утвърждава методики за оценяване на енергийните спестявания, изготвени съгласно изискванията на наредбата по чл. 9, ал. 2, по предложение на изпълнителния директор на Агенцията за устойчиво енергийно развитие;
6. издава самостоятелно или съвместно със съответните министри подзаконовите нормативни актове, отнасящи се до енергийната ефективност, в рамките на своите компетенции по този закон;
7. осъществява взаимодействие с другите държавни органи и с юридически лица с нестопанска цел по отношение на провеждането на държавната политика по повишаване на енергийната ефективност;
8. организира подготовката на нормативни актове за хармонизиране на българското законодателство в областта на енергийната ефективност с правото на Европейския съюз;
9. осъществява международното сътрудничество на Република България в областта на енергийната ефективност;
10. предоставя на компетентните институции на Европейските общности информацията, предвидена в правото на Европейския съюз;
11. в съответствие с правомощията си отправя до компетентните институции на Европейските общности искания и уведомления за предоставяне на временно освобождаване от прилагането на разпоредби от правото на Европейския съюз и на преходни периоди в областта на енергийната ефективност в случаите, предвидени в правото на Европейския съюз;
12. осъществява и други правомощия в областта на енергийната ефективност, възложени му с други нормативни актове.

(3) Съдържанието, структурата, условията и редът за предоставяне на информацията по ал. 2, т. 10 се определят с наредбата по чл. 9, ал. 4 от Закона за енергетиката.

Чл. 4а. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г., изм. - ДВ, бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., изм. - ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Министърът на регионалното развитие и благоустройството:

1. провежда държавната политика по енергийна ефективност в жилищните сгради като част от Националната жилищна стратегия на Република България, Националната програма за обновяване на жилищните сгради и при стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие на страната;
2. (изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) участва в разработването на националната стратегия по чл. 3, ал. 2 и националните планове за действие за енергийна ефективност по чл. 8, ал. 1 и предоставя ежегодно на министъра на икономиката и енергетиката информация за тяхното изпълнение в рамките на своята компетентност;
3. (изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) съвместно с министъра на икономиката и енергетиката разработва, актуализира, внася за приемане от Министерския съвет и нотифицира пред Европейската комисия Национален план за увеличаване на броя на сградите с близко до нулево потребление на енергия;

4. (изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) издава съвместно с министъра на икономиката и енергетиката подзаконовни нормативни актове по този закон, отнасящи се до енергийната ефективност в сгради.

Чл. 5. (1) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) Дейностите по провеждане на държавната политика по повишаване на енергийната ефективност при крайното потребление на енергия и предоставянето на енергийни услуги се изпълняват от изпълнителния директор на Агенцията за устойчиво енергийно развитие, наричана по-нататък "агенцията".

(2) (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) Изпълнителният директор на агенцията се назначава и освобождава от министъра на икономиката и енергетиката съгласувано с министър-председателя.

(3) Изпълнителният директор:

1. ръководи, управлява и представлява агенцията;
2. осъществява контрол в предвидените от закона случаи;
3. участва в разработването на националните планове за действие по енергийна ефективност;
4. организира изпълнението на дейности и мерки, включени в националните планове за действие по енергийна ефективност;

5. (изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) предоставя ежегодно на министъра на икономиката и енергетиката отчет за изпълнението на националните планове за действие по енергийна ефективност;

6. потвърждава размера на енергийните спестявания в резултат на извършените енергийни услуги чрез издаване на удостоверения за енергийни спестявания и на други мерки за повишаване на енергийната ефективност;

7. участва в разработването на проекти на нормативни актове в областта на енергийната ефективност;

8. организира изготвянето на примерни договори за предоставяне на енергийни услуги, насочени към използване на различни финансови инструменти от купувачите на енергийни услуги, и изпълнението на други дейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност;

9. организира изготвянето на проекти и сключва доброволни споразумения;

10. осъществява мониторинг на доброволните споразумения;

11. взаимодейства с органите на държавната власт и с органите на местното самоуправление, със сдружения на работодатели, с браншови организации, сдружения на потребители и с юридически лица с нестопанска цел по изпълнението на дейностите и мерките за повишаване на енергийната ефективност;

12. организира създаването и поддържането на национална информационна система за състоянието на енергийната ефективност;

13. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) организира създаването и поддържането на публичните регистри по чл. 23а, ал. 1 и чл. 34а, ал. 1;

14. оказва съдействие на органите на държавната власт и на органите на местното самоуправление, както и на участниците на пазара на енергийни услуги при изпълнението на задълженията им по този закон;

15. организира популяризиране на дейностите и мерките за повишаване на енергийната ефективност;

16. съдейства за развитие на обучението по енергийна ефективност;

17. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) организира създаването и поддържането на списък на сградите, промишлените системи, отоплителните инсталации с водогрейни котли и климатичните инсталации, които следва да се привеждат в съответствие с изискванията за енергийна ефективност;

18. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) участва в разработването на методики за оценяване на енергийните спестявания;

19. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) изготвя, поддържа и публикува на интернет страницата на агенцията списък на финансови механизми и схеми за насърчаване на енергийната ефективност, който се актуализира на всеки три години;

20. (предишна т. 18 - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) изпълнява и други правомощия, възложени му с други нормативни актове.

(4) (Нова - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) Правомощията на изпълнителния директор на Агенцията за устойчиво енергийно развитие по изпълнение на държавната политика за насърчаване на производството и потреблението на електрическа енергия, топлинна енергия и на енергия за охлаждане от възобновяеми източници, производството и потреблението на газ от възобновяеми източници, както и производството и потреблението на биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта се определят със Закона за енергията от възобновяеми източници.

Чл. 6. (1) (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г., изм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 01.01.2014 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) Агенцията за устойчиво енергийно развитие е юридическо лице на бюджетна издръжка, със седалище София и има статут на изпълнителна агенция към министъра на икономиката и енергетиката.

(2) За осъществяването на своята дейност агенцията създава териториални звена в районите по чл. 4, ал. 3 от Закона за регионалното развитие. Седалищата на териториалните звена се определят в устройствения правилник по ал. 3.

(3) Дейността, структурата и организацията на работа на агенцията се определят с устройствен правилник, приет от Министерския съвет.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) Агенцията за устойчиво енергийно развитие е администратор на приходите от:

1. (изм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 01.01.2014 г.) субсидии от държавния бюджет;
2. собствена дейност;
3. събрани суми от глоби и имуществени санкции, наложени с наказателни постановления, издадени при осъществяване на контрола по реда на този закон;
4. международни програми и споразумения;
5. други източници, определени с нормативен акт на Министерския съвет.

(5) (Отм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 01.01.2014 г.)

(6) (Отм. - ДВ, бр. 38 от 2012 г., в сила от 01.07.2012 г.)

(7) (Отм. - ДВ, бр. 38 от 2012 г., в сила от 01.07.2012 г.)

Раздел II.

Национална стратегия и планове за действие за енергийна ефективност

Чл. 7. Националната стратегия за енергийна ефективност определя:

1. приоритетите на държавната политика и дългосрочните цели за енергийни спестявания за постигане на конкурентоспособност на икономиката на страната;
2. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) националните цели и средствата за тяхното достигане;
3. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) насоките за достигане на националните цели, както и механизмите, стимулите и институционалните, финансовите и правните рамки за премахване на съществуващите пазарни пречки и недостатъци, които възпрепятстват ефективността при крайното потребление на енергия;
4. насоките за създаване на условия за развитието и насърчаването на пазара на енергийни услуги и предоставянето на други мерки за повишаване на енергийната ефективност при крайните потребители на енергия.

Чл. 8. (1) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Националните планове за действие за енергийна ефективност се разработват въз основа на националната стратегия по чл. 7 и съдържат:

1. анализ и оценка на изпълнението на предходния национален план за действие;
  2. националната цел за енергийни спестявания, включително националната междинна индикативна цел за енергийни спестявания;
  3. индивидуалните цели за енергийни спестявания, включително индивидуалните междинни индикативни цели за енергийни спестявания;
  4. предвидените за изпълнение дейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност;
  5. задълженията на органите на държавната власт и органите на местното самоуправление във връзка с изпълнението на предвидените мерки;
  6. сроковете за изпълнение;
  7. източниците на финансиране, както и списък на финансови механизми и схеми за насърчаване на енергийната ефективност в сгради;
  8. индикаторите за отчитане на постигнатите резултати, както и други необходими данни.
- (2) (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) Изпълнителният директор на агенцията представя на министъра на икономиката и енергетиката отчета по чл. 5, ал. 3, т. 5 в срок до 30 април на годината, следваща годината на отчитане.
- (3) (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) В срок до 31 май на съответната година министърът на икономиката и енергетиката внася отчета по ал. 2 за приемане от Министерския съвет.

Чл. 8а. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Националният план за увеличаване на броя на сградите с близко до нулево потребление на енергия по чл. 4а, т. 3 съдържа:

1. националното определение и техническите показатели за сгради с близко до нулево потребление на енергия, което отразява националните условия;
2. периода на действие на плана;
3. национални цели за увеличаване на броя на сградите с близко до нулево потребление на енергия в зависимост от класификацията на видовете сгради съгласно наредбата по чл. 15, ал. 3;
4. политиките и механизмите, в т.ч. финансови, за насърчаване изграждането на сградите по т. 3.

Раздел III.

Цели за енергийни спестявания (Загл. изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.)

Чл. 9. (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Националните цели за енергийни спестявания, националните междинни индикативни цели и редът за тяхното определяне, начинът за разпределяне на тези цели като индивидуални цели за енергийни спестявания, както и условията и редът за актуализиране списъка на лицата и определените им индивидуални цели се определят с наредба на Министерския съвет.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) Допустимите мерки за повишаване на енергийната ефективност, изискванията към методиките за оценяване на енергийните спестявания след изпълнението на допустимите мерки, формата и редът за издаване на удостоверения за енергийни спестявания, както и условията и редът за разработване и утвърждаване на методиките се определят с наредба на министъра на икономиката и енергетиката.

Чл. 10. (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г., изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Националните цели за енергийни спестявания и националните междинни индикативни цели за енергийни спестявания се разпределят като индивидуални цели за енергийни спестявания и индивидуални междинни индикативни цели за енергийни спестявания с плановете за действие по чл. 8 между:

1. търговците с енергия;
2. собствениците на сгради по чл. 19;
3. собствениците на промишлени системи по чл. 33, ал. 2.

(2) При изпълнение на индивидуалните цели и индивидуалните междинни индикативни цели търговците с енергия могат да осигуряват предлагането на енергийни услуги на конкурентни цени или да правят вноски във Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници" или в други специализирани фондове, програми, мерки, схеми и механизми, с които да се финансират мерки за повишаване на енергийната ефективност при крайни потребители на енергия, включително да сключват споразумения с бенефициенти.

(3) Търговците с енергия са длъжни да се въздържат от всякакви дейности, които могат да възпрепятстват търсенето, предлагането и развитието на енергийни услуги и на други дейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност.

(4) За изпълнение на своите цели търговците с енергия могат да изпълняват хоризонтални мерки, целящи повишаване на енергийната ефективност при крайните потребители, като информационни и рекламни кампании.

(5) Лицата по ал. 1 отчитат изпълнението на индивидуалните цели за енергийни спестявания след оценка на тези спестявания по реда на чл. 52.

Раздел IV.

Планове и програми по енергийна ефективност на органите на държавната власт и органите на местното самоуправление

Чл. 11. (1) Политиката по енергийна ефективност се осъществява от органите на държавната власт и органите на местното самоуправление чрез изготвяне на планове за енергийна ефективност и програми за тяхното изпълнение за определен програмен период.

(2) Плановете и програмите по ал. 1 се разработват в съответствие с националната стратегия по чл. 7 и при отчитане специфичните особености на регионалните планове за развитие на съответните райони за планиране на територията на Република България и перспективите им за устойчиво икономическо развитие.

(3) Средствата за изпълнение на плановете по ал. 1 се предвиждат в бюджетите на органите на държавната власт и органите на местното самоуправление.

Чл. 12. (1) Органите на държавната власт и органите на местното самоуправление представят ежегодно на изпълнителния директор на агенцията отчети за изпълнението на плановете.

(2) Отчетите по ал. 1 съдържат описание на дейностите и мерките, посочват размера на постигнатите енергийни спестявания и се представят не по-късно от 31 март на годината, следваща годината на изпълнение на съответните дейности и мерки.

(3) Отчетите се изготвят по образец, утвърден от изпълнителния директор на агенцията, и са съставна част от отчета за изпълнението на съответния национален план за действие.

Глава трета.

ДЕЙНОСТИ И МЕРКИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ И ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ЕНЕРГИЙНИ УСЛУГИ

Раздел I.

Дейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност

Чл. 13. Дейностите за повишаване на енергийната ефективност са дейностите, свързани със:

1. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) сертифициране за енергийна ефективност на нови сгради;
2. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) обследване и сертифициране за енергийна ефективност на сгради в експлоатация;
3. обследване на промишлени системи;
4. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) проверка за енергийна ефективност на отоплителни инсталации с водогрейни котли и на климатични инсталации в сгради;
5. управление по енергийна ефективност;
6. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) подобряване на енергийните характеристики на външно осветление - улично, парково и други.

Чл. 14. Мерките за повишаване на енергийната ефективност са действията, които водят до проверимо, измеримо или оценимо повишаване на енергийната ефективност.

Раздел II.

Обследване за енергийна ефективност и сертифициране на сгради

Чл. 15. (1) (Доп. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Всеки инвестиционен проект за изграждане на нова сграда, реконструкция, основно обновяване, основен ремонт или преустройство на съществуваща сграда трябва да съответства на изискванията за енергийна ефективност, предвидени в този закон и в Закона за устройство на територията.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Инвестиционните проекти за нови сгради по ал. 1 трябва да са съобразени с техническата, екологичната и икономическата осъществимост на алтернативни високоефективни инсталации за използване на:

1. децентрализирани системи за производство и потребление на енергия от възобновяеми източници;
2. инсталации за комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия;
3. инсталации за централно или локално отопление и охлаждане, както и на такива, които изцяло или частично използват енергия от възобновяеми източници;
4. термопомпи.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г., изм. - ДВ, бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., изм. - ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Показателите за разход на енергия и енергийните характеристики на сградите и скалата на класовете на енергопотребление се определят с наредба на министъра на икономиката и енергетиката и министъра на регионалното развитие и благоустройството.

(4) (Нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Минималните изисквания към енергийните характеристики на сградите или на обособени части от тях, с оглед определяне на равнищата на оптималните разходи, техническите изисквания и показатели за енергийна ефективност, както и методите за определяне на годишния разход на енергия в сградите, включително на сградите с близко до нулево потребление на енергия, се определят с наредбата почл. 169, ал. 4 във връзка с чл. 169, ал. 1, т. 6 от Закона за устройство на територията.

(5) (Нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г., изм. - ДВ, бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., изм. - ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Изискванията към енергийните характеристики на техническите сградни инсталации, в т. ч. системите за отопление, вентилация и охлаждане на сградите и системите за гореща вода и осветление, се определят с наредби на министъра на регионалното развитие и благоустройството.

(6) (Нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Изискванията за енергийните характеристики подлежат на преглед на редовни интервали, които не може да надвишават 5 години, и ако е необходимо, се актуализират с цел отразяване на техническия прогрес в сградния сектор.

Чл. 15а. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Енергийните характеристики на нова сграда преди въвеждане в експлоатация се удостоверяват със сертификат за проектни енергийни характеристики.

(2) Сертификатът по ал. 1 се издава въз основа на инвестиционния (екзекутивния) проект на сградата от лицата по:

1. член 23, ал. 1;

2. член 23, ал. 2 - само за сгради пета категория, съгласно чл. 137, ал. 1, т. 5 от Закона за устройство на територията, с изключение на сградите за обществено ползване от тази категория.

(3) Сертификат по ал. 1 не се издава за:

1. молитвените домове на законно регистрираните вероизповедания в страната;

2. временните сгради с планирано време за използване до две години;

3. стопанските сгради на земеделски производители, използвани за селскостопанска дейност;

4. производствените сгради;

5. жилищните сгради, които се използват по предназначение до 4 месеца годишно или се използват през ограничен период от време в годината и са с очаквано потребление на енергия по-малко от 25 на сто от очакваното при целогодишно използване;

6. единични сгради с разгъната застроена площ до 50 кв.м.

Чл. 15б. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Възложителят/собственикът на нова сграда придобива сертификат за проектни енергийни характеристики на сградата преди въвеждането ѝ в експлоатация.

(2) Собствениците на самостоятелни обекти в сградата имат право да получат нотариално заверено копие от оригинала на сертификата за проектни енергийни характеристики на сградата. Оригиналят на сертификата се съхранява от упълномощено от собствениците лице.

Чл. 15в. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) При продажба на нова сграда в нейната цялост продавачът предоставя на купувача оригинала на сертификата за проектни енергийни характеристики.

(2) При продажба на самостоятелни обекти в нова сграда продавачът предоставя на купувача нотариално заверено копие на сертификата за проектни енергийни характеристики на сградата.

(3) При отдаване под наем на нова сграда или на самостоятелни обекти в нея наемодателят предоставя на наемателя копие от сертификата за проектни енергийни характеристики на сградата.

(4) Когато нова сграда, за която е издаден сертификат за проектни енергийни характеристики, или самостоятелен обект в нея се обявява за продажба или за отдаване под наем, показателят специфичен годишен разход на първична енергия - kWh/m², посочен в сертификата, се отбелязва във всички обяви.

Чл. 15г. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Условието и редът за издаване на сертификат за проектни енергийни характеристики се определят с наредбата по чл. 25.

Чл. 16. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Енергийните характеристики на сгради в експлоатация се установяват с обследване за енергийна ефективност.

(2) Обследването за енергийна ефективност на сгради в експлоатация има за цел да установи нивото на потребление на енергия, да определи специфичните възможности за намаляването му и да препоръча мерки за повишаване на енергийната ефективност.

(3) Обследването завършва с доклад, който се съставя при условията и по реда на наредбата по чл. 25.

Чл. 17. (1) (Доп. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Сертифицирането за енергийна ефективност на сгради в експлоатация има за цел удостоверяване актуалното състояние на потреблението на енергия в сградите, енергийните характеристики и съответствието им със скалата на класовете на енергопотребление от наредбата по чл. 15, ал. 3.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Сертифицирането за енергийна ефективност на сгради в експлоатация се извършва въз основа на извършено обследване за енергийна ефективност на сградата.

(3) (Нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Собствениците на сгради за обществено обслужване с разгъната застроена площ над 500 кв.м, а от 9 юли 2015 г. - с разгъната застроена площ над 250 кв.м, за които има издаден сертификат за енергийни характеристики, са длъжни да поставят сертификата на видно място в сградата.

Чл. 18. (Доп. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Всяка сграда в експлоатация може да бъде сертифицирана, с изключение на:

1. (изм. - ДВ, бр. 19 от 2009 г., в сила от 10.04.2009 г., изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) сгради и културни ценности, включени в обхвата на Закона за културното наследство и на Закона за защитените територии, доколкото изпълнението на някои минимални изисквания за енергийни характеристики би довело до нарушаване на архитектурните и/или художествените характеристики на сградата;
2. молитвени домове на законно регистрираните вероизповедания в страната;
3. временни сгради с планирано време за използване до две години;
4. стопанските сгради на земеделски производители, използвани за селскостопанска дейност;
5. производствени сгради;
6. жилищни сгради, които се използват по предназначение до 4 месеца годишно;
7. единични сгради с разгъната застроена площ до 50 кв.м.

Чл. 19. (1) (Отм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.)

(2) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) На задължително сертифициране подлежат всички сгради за обществено обслужване в експлоатация с разгъната застроена площ над 500 кв.м, а от 9 юли 2015 г. - с разгъната застроена площ над 250 кв.м.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Собствениците на сгради по ал. 2 са длъжни да изпълнят мерките за повишаване на енергийната ефективност, предписани от обследването за енергийна ефективност, в тригодишен срок от датата на приемане на резултатите от обследването.

Чл. 20. (1) Възложителите по смисъла на чл. 161, ал. 1 от Закона за устройство на територията са длъжни да придобият по реда на този закон сертификат за енергийни характеристики на сградата в срок не по-рано от три и не по-късно от 6 години от датата на въвеждането ѝ в експлоатация.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) До издаването на сертификата по ал. 1 енергийните характеристики на сградата се удостоверяват със сертификат за проектни енергийни характеристики.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.)

(4) Сертификатът за енергийни характеристики на сградата се актуализира във всички случаи на извършване на дейности, водещи до подобряване на цялостните енергийни характеристики на сградата, като:

1. реконструкция, основно обновяване, основен ремонт или преустройство на сградата;
2. текущ ремонт на инсталации на сградата;
3. други дейности.

(5) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Сертификатът за енергийни характеристики на самостоятелен обект от сградата се издава въз основа на общ сертификат за цялата сграда при сгради с обща отоплителна и/или охладителна инсталация.

Чл. 20а. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Мерките за повишаване на енергийна ефективност, които се препоръчват при всяка реконструкция, основно обновяване, основен ремонт на сграда или на части от сграда в експлоатация, се оценяват по отношение

на техническата и икономическата целесъобразност за използване на алтернативни системи по чл. 15, ал. 2.

(2) След изпълнение на реконструкция, основно обновяване, основен ремонт на сграда, енергийните ѝ характеристики трябва да са подобрени така, че да съответстват на минималните нормативни изисквания, определени в наредбата по чл. 15, ал. 4.

Чл. 21. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) При продажба на сграда по чл. 19 продавачът предоставя на купувача сертификата за енергийни характеристики на сградата, а при продажба на самостоятелен обект в сграда с обща отоплителна и/или охладителна инсталация - нотариално заверено копие на сертификата за енергийни характеристики на сградата.

(2) При отдаване под наем на сграда по чл. 19 или на самостоятелен обект в сграда наемодателят предоставя на наемателя копие на сертификата за енергийни характеристики на сградата.

(3) Когато сграда в експлоатация, за която е издаден сертификат за енергийни характеристики, или самостоятелен обект в нея се обявява за продажба или за отдаване под наем, показателят специфичен годишен разход на първична енергия - kWh/m², посочен в сертификата, се отбелязва във всички обяви.

Чл. 22. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Лицата, които извършват сертифицирането, издават сертификат за енергийни характеристики на сградата, който се придружава с декларация за липса на обстоятелствата по чл. 23, ал. 4.

Чл. 23. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Обследването за енергийна ефективност, сертифицирането на сгради, изготвянето на оценка за съответствие на инвестиционните проекти и изготвянето на оценки за енергийни спестявания се извършват от лица, вписани в регистъра по чл. 23а, ал. 1, които:

1. са търговци по смисъла на Търговския закон или по законодателството на държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или Конфедерация Швейцария;

2. притежават необходимите технически средства, определени с наредбата по чл. 23а, ал. 9;

3. разполагат с необходимия персонал - консултанти по енергийна ефективност, определени с наредбата по чл. 23а, ал. 9, които:

а) имат завършено висше техническо образование, придобито в Република България или в друга държава - членка на Европейския съюз, или в друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или в Конфедерация Швейцария;

б) имат придобит стаж по специалността - не по-малко от две години за лицата с образователно-квалификационна степен "магистър" и не по-малко от три години стаж по специалността - за лицата с образователно-квалификационна степен "бакалавър";

в) са положили успешно изпит за придобиване на необходимата квалификация за извършване на дейностите по ал. 1 в акредитирани по реда на Закона за висшето образование или по реда на съответното законодателство на държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, висши технически училища или в Конфедерация Швейцария.

(2) Обследването за енергийна ефективност, сертифицирането на сгради, изготвянето на оценка за съответствие на инвестиционните проекти и изготвянето на оценки за енергийни спестявания за сгради пета категория съгласно чл. 137, ал. 1, т. 5 от Закона за устройство на територията, с изключение на сгради, предназначени за обществено обслужване от тази категория, може да се извършват и от лица, вписани в регистъра по чл. 23а, ал. 1, които:

1. са физически лица - консултанти по енергийна ефективност;

2. разполагат с необходимите технически средства, определени с наредбата по чл. 23а, ал. 9;

3. имат завършено висше техническо образование, придобито в Република България или в друга държава - членка на Европейския съюз, или в друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или в Конфедерация Швейцария;

4. имат придобит стаж по специалността - не по-малко от две години за лицата с образователно-квалификационна степен "магистър", и не по-малко от три години стаж по специалността - за лицата с образователно-квалификационна степен "бакалавър";

5. са положили успешно изпит за придобиване на необходимата квалификация за извършване на дейностите по ал. 2 в акредитирани висши технически училища по реда на Закона за висшето образование или по реда на съответното законодателство на държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или в Конфедерация Швейцария.

- (3) Квалификацията на консултантите по енергийна ефективност се придобива на две нива:
1. ниво 1 - имат компетентност за извършване на дейностите по ал. 1 за всички категории сгради съгласно чл. 137, ал. 1, т. 5 от Закона за устройство на територията и номенклатурата на видовете строежи по отделните категории, определена с наредбата по чл. 137, ал. 2 от Закона за устройство на територията;
  2. ниво 2 - имат компетентност за извършване на дейностите по ал. 1 за сградите пета категория съгласно чл. 137, ал. 1, т. 5 от Закона за устройство на територията и номенклатурата на видовете строежи по отделните категории, определена с наредбата по чл. 137, ал. 2 от Закона за устройство на територията, без сградите за обществено обслужване от същата категория.
- (4) Лицата по ал. 1, включително наетият от тях персонал, както и лицата по ал. 2 нямат право да извършват обследване и сертифициране за енергийна ефективност и/или оценка за съответствието на проектите на сградата, когато са:
1. проектантите на сградата;
  2. строители и/или доставчици на машини, съоръжения и технологично оборудване;
  3. участници в експлоатацията на сградата;
  4. участници в изпълнението на енергоспестяващи мерки в сградата.
- (5) Консултантите по енергийна ефективност по ал. 1, т. 3 могат да участват в екипите на не повече от две лица по ал. 1, т. 1 и по чл. 34, ал. 1, т. 1.

Чл. 23а. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Агенцията за устойчиво енергийно развитие вписва в публичен регистър лицата по чл. 23, ал. 1 и 2 по тяхно писмено искане.

(2) Към писменото искане по ал. 1 се прилагат:

1. документи, удостоверяващи обстоятелствата по чл. 23, ал. 1, т. 1 и 3 и ал. 2, т. 1, 3 - 5;
2. декларация за обстоятелствата по чл. 23, ал. 1, т. 2, ал. 2, т. 2 и ал. 4.
3. (отм. - ДВ, бр. 33 от 2014 г.)

(3) Агенцията за устойчиво енергийно развитие издава на вписаните в регистъра лица удостоверения срещу заплащане на такса, определена с тарифата по чл. 51, ал. 1.

(4) Агенцията за устойчиво енергийно развитие отказва да впише в регистъра лицата, които не отговарят на изискванията по чл. 23, ал. 1 или 2.

(5) Удостоверението за вписване в регистъра или мотивираният писмен отказ за вписване се издават от изпълнителния директор на агенцията при условията и в сроковете, предвидени в Административнопроцесуалния кодекс.

(6) Срокът на валидност на удостоверението по ал. 5 е три години.

(7) След изтичане на срока по ал. 6 се издава ново удостоверение след успешно положен изпит по чл. 23, ал. 1, т. 3, буква "в" и ал. 2, т. 5.

(8) Отказът за вписване в регистъра подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(9) (Изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г., изм. - ДВ, бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., изм. - ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Обстоятелствата, подлежащи на вписване по чл. 23, редът за вписване в регистъра и за получаване на информация, както и условията и редът за придобиване на квалификация по чл. 23, ал. 1, т. 3, буква "в" и ал. 2, т. 5 се определят с наредба на министъра на икономиката и енергетиката и министъра на регионалното развитие и благоустройството.

Чл. 23б. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Агенцията за устойчиво енергийно развитие заличава от регистъра лицата, получили удостоверения с право да извършват обследване за енергийна ефективност, при:

1. отпадане на някое от условията по чл. 23, ал. 1 и 2;
2. представяне на неверни декларации по чл. 23, ал. 1, т. 2, ал. 2, т. 2 и ал. 4 и 5;
3. влязло в сила наказателно постановление за извършено нарушение по този закон;
4. откриване на процедура по обявяване в несъстоятелност или в ликвидация на търговеца.

Чл. 23в. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Лицата по чл. 23, ал. 1 и 2 представят в агенцията ежегодно не по-късно от 31 януари на текущата календарна година списък на сградите, за които са извършили дейности по чл. 23, ал. 1 през предходната година.

(2) Списъкът по ал. 1 се изготвя по образец, утвърден от изпълнителния директор на агенцията, и се представя на хартиен и на електронен носител.

Чл. 24. (1) Сертификатът за енергийни характеристики на сграда е със срок на валидност до 10 години.

(2) Срокът на валидност по ал. 1 започва да тече от датата на издаване на сертификата, а в случаите по чл. 24, т. 18 и 19 от Закона за местните данъци и такси - от началото на годината, следваща годината на издаване на сертификата.

Чл. 25. (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г., изм. - ДВ, бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., изм. - ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.)

Условията и редът за извършване на обследване за енергийна ефективност и сертифициране на сгради, както и условията и редът за изготвяне на оценка на енергийните спестявания се определят с наредба на министъра на икономиката и енергетиката и министъра на регионалното развитие и благоустройството.

Раздел III.

Проверка за енергийна ефективност на отоплителни инсталации с водогрейни котли и климатични инсталации в сгради (Загл. доп. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.)

Чл. 26. (Доп. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Проверката за енергийна ефективност на отоплителни инсталации с водогрейни котли и климатични инсталации в сгради за обществено обслужване има за цел установяване нивото на ефективност при тяхната експлоатация и идентифициране на мерки за нейното повишаване.

Чл. 27. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) На проверка по реда на този закон подлежат отоплителни инсталации с водогрейни котли с полезна номинална мощност за отопление на помещения над 20 kW в сгради за обществено обслужване.

(2) В зависимост от инсталираната мощност и вида на използваната енергия отоплителните инсталации с водогрейни котли подлежат на задължителна периодична проверка за енергийна ефективност веднъж на:

1. всеки 4 години - за отоплителни инсталации с водогрейни котли на течено или твърдо гориво с единична номинална мощност от 20 до 50 kW включително;
2. всеки три години - за отоплителни инсталации с водогрейни котли на течено или твърдо гориво с единична номинална мощност от 50 до 100 kW включително;
3. всеки две години - за отоплителни инсталации с водогрейни котли на течено или твърдо гориво с единична номинална мощност над 100 kW включително;
4. всеки 4 години - за отоплителни инсталации с водогрейни котли на природен газ с единична номинална мощност над 100 kW включително.

(3) Проверката по ал. 2 включва:

1. оценка на състоянието и функционирането на достъпните части от отоплителни инсталации на сградите, включително водогрейните котли, системата за управление на топлоподаването и циркулационна/и помпа/и;
2. оценка на коефициента на полезно действие на водогрейните котли;
3. оценка на оразмеряването на водогрейните котли в съответствие с нуждите от отопление на сградата.

(4) Оценката по ал. 3, т. 3 не се извършва, ако в периода между две проверки не са извършени промени в отоплителната система или в изискванията относно отоплението на сградата.

(5) Проверката на отоплителните инсталации с водогрейни котли се извършва през отоплителния период при работещи отоплителни инсталации с водогрейни котли.

(6) Първата проверка на инсталирани водогрейни котли в нови сгради се извършва в обхвата на обследване за енергийна ефективност на сградата след въвеждането ѝ в експлоатация.

Чл. 28. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) На проверка по реда на този закон подлежат и климатичните инсталации с номинална електрическа мощност над 12 kW в сгради за обществено обслужване.

(2) Климатичните инсталации подлежат на задължителна периодична проверка за енергийна ефективност веднъж на всеки 4 години, която включва:

1. оценка на състоянието и функционирането на достъпните части от климатичната инсталация;
2. оценка на коефициента на полезно действие на климатичната инсталация;
3. оценка на оразмеряване на климатичната инсталация в съответствие с нуждите от охлаждане на сградата.

(3) Оценката по ал. 2, т. 3 не се извършва, ако в периода между две проверки не са извършени промени в инсталацията или не са променени изискванията към охлаждането на сградата, в случаите, когато инсталацията работи в режим охлаждане.

Чл. 29. (1) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) Агенцията за устойчиво енергийно развитие създава и поддържа база данни за състоянието на:

1. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) отоплителните инсталации с водогрейни котли по чл. 27, ал. 1;

2. климатичните инсталации по чл. 28, ал. 1.

(2) (В сила от 15.11.2009 г., изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) В срок 6 месеца от датата на въвеждане в експлоатация на съоръженията по ал. 1 техните собственици подават в агенцията декларация по образец, утвърден от изпълнителния директор на агенцията.

(3) Информацията по ал. 2 служи за създаване и поддържане на базата данни по ал. 1.

Чл. 30. (1) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) За отоплителни инсталации с водогрейни котли със срок на експлоатация над 15 години проверката за енергийна ефективност включва препоръки към собственика за подобряване на ефективността, подмяна на котлите, промени в отоплителната инсталация, други модификации по отоплителната инсталация и/или други алтернативни решения.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Проверката по ал. 1 се извършва еднократно.

Чл. 31. (1) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Проверката за енергийна ефективност на отоплителните инсталации с водогрейни котли по чл. 27, ал. 1 и на климатичните инсталации по чл. 28, ал. 1 се извършва от лицата по чл. 23, ал. 1 и ал. 2 и/или чл. 34, ал. 1.

(2) Проверката по ал. 1 завършва с доклад, който се съставя при условията и по реда на наредбата по чл. 32.

(3) (Нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Докладът по ал. 2 се предоставя на собственика или на наемателя на сградата или на упълномощено от собствениците на сградата лице.

Чл. 31а. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Лицата по чл. 23, ал. 1 и 2 и чл. 34, ал. 1 представят в агенцията ежегодно не по-късно от 31 януари на текущата календарна година списък на отоплителните инсталации с водогрейни котли и на климатичните инсталации, на които са извършили проверки през предходната година.

(2) Списъкът по ал. 1 се изготвя по образец, утвърден от изпълнителния директор на агенцията, и се представя на хартиен и на електронен носител.

Чл. 32. (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) Условията и редът за извършване на проверката за енергийна ефективност на отоплителните инсталации с водогрейни котли по чл. 27, ал. 1 и на климатичните инсталации по чл. 28, ал. 1, условията и редът за изготвянето на оценка на енергийните спестявания, както и условията и редът за създаване, поддържане и ползване на базата данни по чл. 29 се определят с наредба на министъра на икономиката и енергетиката.

Раздел IV.

Обследване за енергийна ефективност на промишлени системи

Чл. 33. (1) Обследването за енергийна ефективност на промишлени системи има за цел да определи специфичните възможности за намаляване на енергийното потребление в промишлените системи и да препоръча мерки за повишаване на енергийната ефективност.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) На задължително обследване за енергийна ефективност подлежи всяка промишлена система, чието годишно потребление на енергия е над 3000 MWh. Обследването се извършва най-малко веднъж на всеки 5 години.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) На задължително обследване при условията и по реда на наредбата по ал. 8 подлежат всички системи за външно осветление - улично, парково и други.

(4) (Нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Собствениците на промишлени системи по ал. 2, за които са определени индивидуални цели за енергийни спестявания, са

длъжни да изпълнят мерки, предписани от обследването за енергийна ефективност, които осигуряват енергийни спестявания в съответствие с определените им индивидуални цели, не по-късно от 1 януари 2016 г.

(5) (Нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Собствениците на промишлени системи по ал. 2, за които не са определени индивидуални цели за енергийни спестявания, са длъжни да изпълнят мерки, предписани от обследването за енергийна ефективност, които осигуряват енергийни спестявания, съответстващи на не по-малко от 50 на сто от установения при обследването потенциал, не по-късно от 1 януари 2016 г.

(6) (Нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Собствениците на промишлени системи, които подлежат на задължително обследване по ал. 2, подават в агенцията ежегодно до 31 март декларация по образец за годишното потребление на енергия през предходната календарна година.

(7) (Нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Собственик на промишлени системи - задължено лице по чл. 10, ал. 1, т. 3, чието потребление на енергия в периода на изпълнение на определената му индивидуална цел за енергийни спестявания се намали под 3000 MWh годишно, е длъжен в срок до 31 март през следващата календарна година да подаде в агенцията декларация по образец за годишното потребление на енергия през предходната календарна година.

(8) (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., предишна ал. 4, доп. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) Показателите за разход на енергия, енергийните характеристики на промишлени системи, както и условията и редът за извършване на обследване за енергийна ефективност на промишлени системи и изготвяне на оценка за енергийни спестявания на промишлени системи и/или на отделни съоръжения се определят с наредба на министъра на икономиката и енергетиката.

Чл. 33а. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Лицата по чл. 34, ал. 1 представят в агенцията ежегодно в срок до 31 януари на текущата календарна година списък на промишлените системи, на които са извършили обследване през предходната година. (2) Списъкът по ал. 1 се изготвя по образец, утвърден от изпълнителния директор на агенцията, и се представя на хартиен и на електронен носител.

Чл. 34. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Обследването по чл. 33 се извършва от лица, вписани в регистъра по чл. 34а, ал. 1, които:

1. са търговци по смисъла на Търговския закон или по законодателството на държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство;
2. притежават необходимите технически средства, определени с наредбата по чл. 23а, ал. 9;
3. разполагат с необходимия персонал - консултанти по енергийна ефективност, които:
  - а) имат завършено висше техническо образование, придобито в Република България или в друга държава - членка на Европейския съюз, или в друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или в Конфедерация Швейцария;
  - б) имат придобит стаж по специалността не по-малко от две години - за лицата с образователно-квалификационна степен "магистър", и не по-малко от три години стаж по специалността - за лицата с образователно-квалификационна степен "бакалавър";
  - в) са положили успешно изпит за придобиване на необходимата квалификация за извършване на обследване за енергийна ефективност на промишлени системи в акредитирани висши технически училища по реда на Закона за висшето образование или по реда на съответното законодателство на държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или в Конфедерация Швейцария.

(2) Лицата по ал. 1, включително наетият от тях персонал, нямат право да извършват обследване за енергийна ефективност на промишлената система, когато са:

1. участвали при проектирането и изграждането на промишлената система;
2. участници в експлоатацията на промишлената система;
3. участници в изпълнението на енергоспестяващи мерки в промишлената система.

(3) Консултантите по енергийна ефективност по ал. 1, т. 3 могат да участват в екипите на не повече от две лица по ал. 1, т. 1 и по чл. 23, ал. 1, т. 1.

(4) Обстоятелствата по ал. 1 - 3, подлежащи на вписване, редът за вписване в регистъра и за получаване на информация от регистъра се определят с наредбата по чл. 23а, ал. 9.

Чл. 34а. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Агенцията за устойчиво енергийно развитие вписва в публичен регистър лицата по чл. 34, ал. 1 по тяхно писмено искане.

(2) Към писменото искане по ал. 1 се прилагат:

1. документи, удостоверяващи обстоятелствата по чл. 34, ал. 1, т. 1 и 3;
2. декларация за обстоятелствата по чл. 34, ал. 1, т. 2 и ал. 2.
3. (отм. - ДВ, бр. 33 от 2014 г.)

(3) Агенцията за устойчиво енергийно развитие издава на вписаните в регистъра лица удостоверения срещу заплащане на такса, определена с тарифата по чл. 51.

(4) Агенцията за устойчиво енергийно развитие отказва да впише в регистъра лицата, които не отговарят на изискванията по чл. 34, ал. 1.

(5) Удостоверението за вписване в регистъра или мотивираният писмен отказ за вписване се издава от изпълнителния директор на агенцията при условията и в сроковете, предвидени в Административнопроцесуалния кодекс.

(6) Срокът на валидност на удостоверението по ал. 5 е три години.

(7) След изтичане на срока по ал. 6 се издава ново удостоверение след успешно положен изпит по чл. 34, ал. 1, т. 3, буква "в".

(8) Отказът за вписване в регистъра подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Чл. 34б. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Агенцията за устойчиво енергийно развитие заличава от регистъра лицата, получили удостоверения с право да извършват обследване за енергийна ефективност, при:

1. отпадане на някое от условията по чл. 34, ал. 1;
2. представяне на неверни декларации по чл. 34, ал. 1, т. 2, ал. 2 и 3;
3. влязло в сила наказателно постановление за извършено нарушение по този закон;
4. откриване на процедура по обявяване в несъстоятелност или в ликвидация на търговеца.

Чл. 35. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Обследването завършва с доклад, който се съставя при условията и по реда на наредбата по чл. 33, ал. 8 и се придружава с декларация за липса на обстоятелствата по чл. 34, ал. 2.

Раздел V.

Управление на енергийната ефективност в сгради и промишлени системи

Чл. 36. (1) (Доп. - ДВ, бр. 6 от 2009 г., в сила от 01.05.2009 г.) Собствениците на сгради по чл. 19, ал. 2 и на промишлени системи по чл. 33, ал. 2 са длъжни да извършват управление на енергийната ефективност.

(2) Управлението на енергийната ефективност се извършва чрез:

1. ежегодно изготвяне на планове и програми за повишаване на енергийната ефективност в съответствие с докладите по чл. 35;
2. осъществяване на мерките, предвидени в плановете и програмите по т. 1;
3. представяне в агенцията на информация за ефекта от изпълнените мерки и за очаквания ефект от изпълнението на предвидените в плановете и програмите по т. 1 мерки;
4. определяне най-малко на един служител, в чиято длъжностна характеристика се включва изпълнение на задълженията по т. 1 - 3.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 6 от 2009 г., в сила от 01.05.2009 г.) Собствениците на сгради по чл. 19, ал. 2 водят дневник за месечното потребление по видове енергии, включително дати, цени и количества на доставките, както и идентификационни номера на документите, удостоверяващи качеството на доставените горива.

(4) Собствениците на промишлени системи по чл. 33, ал. 2 изготвят периодично, най-малко веднъж годишно, анализи за общото и специфичното потребление на енергия.

(5) Лицата по ал. 3 и 4 представят в агенцията годишни отчети за управлението на енергийната ефективност.

(6) Отчетите по ал. 5 съдържат описание на дейностите и мерките, посочват размера на постигнатите енергийни спестявания и се представят с копие от плановете и програмите по ал. 2, т. 1 не по-късно от 31 март на годината, следваща годината на изпълнение на съответните дейности и мерки.

Раздел VI. Предоставяне на енергийни услуги

Чл. 37. Енергийните услуги имат за цел комбиниране доставката на енергия с енергоефективна технология и/или с действие, което обхваща експлоатацията, поддръжката и управлението, необходими за предоставяне на услугата, и водят до проверимо, измеримо или оценимо повишаване на енергийната ефективност и/или спестяване на първични енергийни ресурси.

Чл. 38. (1) Енергийните услуги се извършват въз основа на писмени договори, сключени с крайни потребители на енергия.

(2) Енергийните услуги включват изпълнението на една или повече дейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност, посочени в наредбата по чл. 9, ал. 2.

(3) (В сила от 15.05.2009 г.) За осигуряване проследимост на разходите за енергия и на постигнатите нива на енергийни спестявания като резултат от изпълнението на енергийни услуги лицата по чл. 39, ал. 2 предоставят с фактурите на крайните потребители информация за:

1. текущите действителни цени и действително потребената енергия;

2. енергийната консумация за текущия период, сравнена с енергийната консумация за същия период през предходната година;

3. координати за връзка с потребителски организации, енергийни агенции или други институции, включително адреси в интернет, от които може да се получи информация за възможните мерки за повишаване на енергийната ефективност.

(4) (В сила от 15.05.2009 г.) За осигуряване на проследимост и коригиране на консумацията на енергия информацията по ал. 3 се изготвя въз основа на реалното енергийно потребление за съответния период и се предоставя на крайния потребител на съответното число от месеца, следващ месеца, през който е направено отчитането.

Чл. 39. (1) Енергийните услуги могат да се извършват от физически или юридически лица - търговци по смисъла на Търговския закон или по смисъла на законодателство на държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) Търговците с енергия предоставят енергийни услуги или правят вноски във Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници" или в други съществуващи или новосъздадени фондове за енергийна ефективност за предоставяне на такива услуги, осигуряващи изпълнението на поставените им индивидуални индикативни цели.

(3) Когато в обхвата на енергийните услуги по чл. 38, ал. 2 се включва изпълнението на дейности по чл. 16 и 33, лицата по ал. 1 и 2:

1. (доп. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) изпълняват сами дейностите, в случай че отговарят на изискванията на чл. 23, ал. 1 и 2 и чл. 34, ал. 1;

2. (доп. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) възлагат изпълнението на дейностите на лица, които отговарят на изискванията на чл. 23, ал. 1 и 2 и чл. 34, ал. 1.

(4) (Доп. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Търговците на енергия съвместно със собствениците на средствата за търговско измерване на доставяната до крайните потребители енергия могат да предоставят като енергийна услуга при конкурентни цени с цел осигуряване проследимост на разходите за енергия от крайните потребители подмяната на съществуващите уреди (средства за търговско измерване) с интелигентни системи за измерване и контрол, които дават визуална информация за:

1. текущото енергопотребление;

2. преходна текуща сметка;

3. моментен енергиен товар;

4. отклонения в качеството на доставяне на енергията;

5. друга необходима информация.

(5) При определяне стойността на предоставените енергийни услуги се взема предвид постигнатото повишение на енергийната ефективност и степента на удовлетворяване на други предвидени в договора за предоставяне на енергийната услуга изисквания.

Глава четвърта. РАЗПОЛАГАЕМОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ИНФОРМАЦИЯТА

Чл. 40. (1) С цел осигуряване на достъпност и разполагаемост на информацията, събирана при условията и по реда на този закон, в агенцията се създава и поддържа национална информационна система за състоянието на енергийната ефективност в Република България.

(2) С цел осигуряване на достъпност чрез системата по ал. 1 се предоставя информация за:

1. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) националните цели;
2. изпълнението на дейности и мерки, предвидени в националните планове за действие по енергийна ефективност;
3. постигнатите годишни енергийни спестявания;
4. състоянието на енергийната ефективност - на национално ниво и по сектори;
5. плановете и програмите за енергийна ефективност по чл. 11, ал. 1;
6. отчетта за изпълнението на плановете по чл. 12, ал. 1 и предвидените по чл. 11, ал. 3 средства за изпълнението им;
7. плановете и програмите по чл. 36, ал. 2, т. 1;
8. отчетите по чл. 36, ал. 5;
9. добрите практики в областта на енергийната ефективност;
10. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) лицата, вписани в регистрите по чл. 23а, ал. 1 и чл. 34а, ал. 1.

(3) С цел осигуряване на разполагаемост чрез системата по ал. 1 се набира информация за:

1. изпълнението на индивидуалните индикативни цели;
2. реализираните продажби на енергия към крайните потребители през предходната календарна година;
3. количествата произведена продукция и/или извършени услуги и добавена стойност през предходната календарна година и използваната за това енергия;
4. реализираните дейности и мерки за енергийна ефективност;
5. сградите, подлежащи на задължително сертифициране по чл. 19;
6. промишлените системи, подлежащи на задължително обследване по чл. 33, ал. 2;
7. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) отоплителните инсталации с водогрейни котли и климатичните инсталации по чл. 27, ал. 1 и чл. 28, ал. 1;
8. (доп. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) изпълнени проекти за постигане на индивидуални индикативни цели, финансирани от Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници";
9. други дейности, свързани с изпълнението на закона.

Чл. 41. (1) Информацията по чл. 40, ал. 2 и 3 се предоставя от:

1. търговците с енергия;
2. собствениците на сгради и промишлени системи;
3. (доп. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) собствениците на отоплителни инсталации с водогрейни котли и климатични инсталации съответно по чл. 27, ал. 1 и чл. 28, ал. 1;
4. (доп. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) изпълнителния директор на Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници";
5. други лица, които предоставят енергийни услуги.

(2) Информацията по ал. 1 се предоставя на агенцията не по-късно от 31 март на годината, следваща годината на изпълнение на съответните дейности и мерки.

Чл. 42. (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) Съдържанието, структурата, условията и редът за набиране и предоставяне на информацията по чл. 40, ал. 2 и 3 се определят с наредба на министъра на икономиката и енергетиката.

Глава пета.

МЕХАНИЗМИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ (ЗАГЛ. ИЗМ. - ДВ, БР. 24 ОТ 2013 Г., В СИЛА ОТ 12.03.2013 Г.)

Раздел I.

Видове механизми (Загл. изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.)

Чл. 43. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) За повишаване на енергийната ефективност могат да се прилагат схеми и механизми, като:

1. доброволни споразумения;
  2. договори с гарантиран резултат;
  3. финансиране от Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници";
  4. други национални или европейски схеми и механизми за подпомагане.
- (2) Схемите и механизмите за насърчаване на енергийната ефективност, въведени по реда на този закон, се разработват и прилагат при съобразяване със законодателството в областта на държавните помощи.

Раздел II. Доброволни споразумения

Чл. 44. Доброволните споразумения имат за цел да насърчат намаляване потреблението на енергия чрез:

1. предоставяне на енергийни услуги и/или извършване на дейности и мерки за енергийна ефективност от търговците с енергия;
2. обследване за енергийна ефективност и/или предприемане на съответните мерки от крайните потребители на енергия.

Чл. 45. Доброволните споразумения могат да се сключват между изпълнителния директор на агенцията и:

1. (отм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.)
2. собствениците на промишлени системи по чл. 33, ал. 2;
3. търговците с енергия.

Чл. 46. (1) Доброволните споразумения по чл. 45 съдържат:

1. конкретните задължения на лицата по чл. 45 за постигане на целите по чл. 44;
2. конкретните задължения на агенцията;
3. механизмите за наблюдение и контрол по изпълнението;
4. методологията за оценка на постигнатите енергийни спестявания;
5. процедурите за изменяне и/или допълване на предвидените мерки, когато целите не са постигнати или съществуват пречки за тяхното постигане;
6. други клаузи.

(2) Проектите на доброволни споразумения се публикуват по подходящ начин, осигуряващ обсъждането им от заинтересованите страни.

Чл. 47. В доброволните споразумения по чл. 45 агенцията може да участва със:

1. оказване на методическа помощ във връзка с възможностите за финансиране и изпълнение на обследване за енергийна ефективност и/или на предписаните от проведено обследване мерки;
2. организиране на обучение на лицата по чл. 36, ал. 2, т. 4.

Раздел III. Договори с гарантиран резултат

Чл. 48. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Договорите с гарантиран резултат (ЕСКО договори) имат за предмет изпълнението на мерки за повишаване на енергийната ефективност в сгради и/или промишлени системи, като възстановяването на направените инвестиции и изплащането на дължимото на изпълнителя възнаграждение се извършват за сметка на реализираните икономии на енергия.

(2) Възложители по договорите по ал. 1 могат да бъдат крайните потребители на енергия, а изпълнители - дружествата за предоставяне на енергийни услуги. Изпълнителите са лица - търговци по смисъла на Търговския закон или по смисъла на законодателството на държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или Конфедерация Швейцария, с предмет на дейност, включващ изпълнение на услуги по договори с гарантиран резултат - ЕСКО услуги.

(3) Изпълнителите по договори по ал. 1 не могат да изпълняват дейности по чл. 16, 17 и чл. 33, ал. 1 за сградата или промишлената система - обект на договора.

Чл. 49. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Договор с гарантиран резултат се сключва след извършено обследване за енергийна ефективност и издаден

сертификат за енергийни характеристики, удостоверяващ актуалното състояние на енергопотреблението в сградата, или след извършено обследване за енергийна ефективност на промишлената система - обект на договора.

(2) Възложителят по ЕСКО договор предоставя на изпълнителя на договора резюме на доклада от извършеното обследване за енергийна ефективност на сградата или на промишлената система.

(3) Договорите с гарантиран резултат се сключват в писмена форма и съдържат:

1. нормализираното енергопотребление, установено с обследване за енергийна ефективност;
2. гарантираните икономии на енергия и реда за тяхното установяване след изпълнението на договора;
3. начина на финансиране;
4. начина на изплащане на възнаграждението;
5. други клаузи.

(4) Изпълнителите по чл. 48, ал. 2 осигуряват извършването на услугата, изцяло или частично, със собствени средства и/или поемат задължение да осигурят финансирането им от трето лице.

(5) Изпълнителите по чл. 48, ал. 2 носят финансовия риск, както и техническия и търговския риск за изпълнение на предвидените в договора дейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност и за достигане на гарантирания с договора резултат.

(6) Услугите по ЕСКО договори осигуряват достигането на нормативно изисквания се клас на енергопотребление за сградата - предмет на договора.

(7) За сгради - държавна и/или общинска собственост, които са предмет на договор по чл. 48, ал. 1, в бюджетите на министерствата, ведомствата и общините се планират и осигуряват средства, които за срока на изпълнението на договора съответстват на нормализираните разходи за енергия на тези сгради.

(8) (Изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) Условието и редът за определяне размера на планираните по ал. 7 средства, както и условията и редът за тяхното изплащане се определят с наредба на министъра на икономиката и енергетиката и министъра на финансите.

Раздел IV. Удостоверения за енергийни спестявания

Чл. 50. Удостоверенията за енергийни спестявания имат за цел да докажат приноса на притежателя им в изпълнението на мерки за повишаване на енергийната ефективност.

Чл. 51. (1) Удостоверенията за постигнати енергийни спестявания по чл. 50 се издават от изпълнителния директор на агенцията на лицата по чл. 39, ал. 2, на собствениците на сгради почл. 19 и на промишлени системи по чл. 33, ал. 2 срещу заплащане на такса, определена с тарифа, приета от Министерския съвет.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Удостоверенията, издадени на лицата почл. 39, ал. 2, на собствениците на сгради по чл. 19 и на промишлени системи по чл. 33, ал. 2, се използват за потвърждаване изпълнението на поставените индивидуални цели за енергийни спестявания.

Чл. 52. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Доказването на постигнатите енергийни спестявания се осъществява не по-рано от една година след въвеждането на мерките за повишаване на енергийната ефективност при крайните потребители на енергия чрез:

1. обследване за енергийна ефективност на сгради или промишлени системи, проверка на отоплителни инсталации с водогрейни котли и климатични инсталации, или
2. прилагане на методиките, разработени съгласно изискванията, определени с наредбата по чл. 9, ал. 2.

(2) В случаите по ал. 1, т. 1 доказването на постигнатите енергийни спестявания се осъществява от лицата по чл. 23, ал. 1 и 2 и чл. 34, ал. 1, а в случаите по ал. 1, т. 2 - и от задължените лица.

(3) Проверката на използваните методики за оценяване на ефекта от различните видове изпълнени мерки за повишаване на енергийната ефективност се извършва от агенцията.

(4) Условието, редът и формата за издаване на удостоверенията по чл. 50 се определят с наредбата по чл. 9, ал. 2.

Чл. 53. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Правилата за въвеждане на пазарен механизъм за повишаване на енергийната ефективност чрез изпълнението на енергоефективни дейности и мерки се определят с наредба на Министерския съвет.

Раздел V.

Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници" (Загл. доп. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.)

Чл. 54. (1) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници" финансира изпълнението на дейностите и мерките за повишаване на енергийната ефективност и насърчаване на дейностите по производство и потребление на енергия от възобновяеми източници с изключение на финансираните от държавния бюджет.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници", наричан по-нататък "фонда", е юридическо лице със седалище София.

Чл. 55. (1) (Доп. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) Фондът управлява финансови средства, предоставени за инвестиционни проекти за повишаване на енергийната ефективност и за проекти за производство на енергия от възобновяеми източници, съобразно приоритетите, заложи в националната стратегия и в националните планове за действие, приети от Министерския съвет.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 01.01.2014 г.) Фондът осъществява своята дейност съгласно този закон и споразуменията с донорите и не е част от консолидираната фискална програма.

Чл. 56. В изпълнение на своите цели фондът основава дейността си на следните принципи:

1. прозрачност при управлението на средствата;
2. равнопоставеност на всички кандидатстващи за финансиране от фонда;
3. (доп. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) партньорство и сътрудничество с физически и юридически лица - търговци по смисъла на Търговския закон или по смисъла на законодателството на държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, както и с юридически лица с нестопанска цел, за съвместно финансиране на проекти по енергийна ефективност и на проекти за производство на енергия от възобновяеми източници.

Чл. 57. (1) Приходите на фонда се набират от:

1. дарения от международни финансови институции, международни фондове, български и чуждестранни физически или юридически лица;
2. лихви по текущи сметки или банков депозити на фонда;
3. заеми или други финансови инструменти с кредитен характер от международни организации и банки, както и от физически лица и/или от юридически лица, регистрирани като търговци, получени изключително за осъществяване целите на фонда;
4. вноски от лицата по чл. 39, ал. 2;
5. (нова - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г., отм. - ДВ, бр. 22 от 2014 г., в сила от 11.03.2014 г.)
6. (предишна т. 5 - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) други постъпления, съответстващи на характера и дейността на фонда.

(2) Първоначално набраните средства на фонда се съхраняват в търговска банка депозитар с лиценз за дейност на територията на страната, определена чрез конкурс.

Чл. 58. (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) (1) Средствата на фонда се разходват за:

1. възмездно финансиране на проекти за развитие на енергийната ефективност;
2. възмездно финансиране на дейности и проекти за производство на енергия от възобновяеми източници;
3. гаранционна дейност по кредити от финансово-кредитни институции, отпуснати по проекти по т. 1 и 2;
4. приоритетно финансиране на проекти за:
  - а) реализиране на мерки за повишаване на енергийната ефективност при крайното потребление на енергия;

б) използване на енергия от възобновяеми източници при крайното потребление на енергия;
5. издръжка на фонда съгласно годишния бюджет за приходите и разходите, одобрен от управителния съвет.

(2) (Нова - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) Средствата от постъпления от продажби на квоти за емисии на парникови газове се използват за развитие на възобновяемите енергийни източници с оглед спазване на ангажимента на Европейския съюз за 20 на сто използване на такава енергия до 2020 г., развитие на технологии, допринасящи за прехода към безопасна и устойчива икономика с ниски емисии на въглерод, подпомагане спазването на ангажимента за увеличаване на енергийната ефективност, както и стимулиране на инвестициите в производство на електрическа енергия по Закона за енергията от възобновяеми източници и свързаните с това разходи, произтичащи от задължения към обществото.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) Потребителите на електрическа енергия, топлинна енергия и природен газ в сгради в режим на етажна собственост, учредили юридически лица - сдружения на собственици, по реда на Закона за управление на етажната собственост, могат да кандидатстват за финансиране на проекти за повишаване на енергийната ефективност и на проекти за изграждане на инсталации, използващи възобновяеми източници, от Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници".

Чл. 58а. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Органи на Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници" са:

1. общото събрание на донорите;
2. управителният съвет.

Чл. 58б. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Общото събрание на донорите се състои от физически и юридически лица, включително юридически лица с нестопанска цел.

(2) Събранието на донорите:

1. приема правила за организацията на работа и дейността на фонда;
2. избира и освобождава членовете на управителния съвет на фонда по чл. 59, ал. 1, т. 4;
3. взема решение за прекратяване на дейността на фонда;
4. решава и други въпроси, предоставени в неговата компетентност със закон.

Чл. 59. (1) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) Фондът се управлява от управителен съвет, състоящ се от 9 членове, както следва:

1. (изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) представител на Министерството на икономиката и енергетиката, определен от министъра на икономиката и енергетиката;
2. представител на Министерството на околната среда и водите, определен от министъра на околната среда и водите;
- 2а. (нова - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г., изм. - ДВ, бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., изм. - ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г., изм. - ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) представител на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, определен от министъра на регионалното развитие и благоустройството;
3. изпълнителния директор на агенцията;
4. (изм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) петима представители, избрани от общото събрание на донорите на Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници", както следва:

а) представител на неправителствени организации, чиято дейност е насочена към намаляване на риска от глобални изменения на климата;

б) двама експерти с висше икономическо образование с опит във финансирането на проекти в областта на енергетиката;

в) експерт в областта на енергийната ефективност с висше техническо образование;

г) експерт в областта на възобновяемите източници с висше техническо образование.

(2) Мандатът на членовете на управителния съвет е две години.

(3) Председателят на управителния съвет се избира измежду членовете на управителния съвет за срок една година.

(4) След изтичането на срока за заемане на длъжността председател членът на управителния съвет, заемал тази длъжност, остава член на управителния съвет до изтичането на мандата.

(5) (Отм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.)

(6) (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г., отм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.)

(7) (Отм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.)

(8) Член на управителния съвет не може да е физическо лице, както и представител на юридическо лице, което е:

1. осъждано за умишлено престъпление от общ характер;
2. съпруг или роднина по права или по сребрена линия до четвърта степен и по сватовство до трета степен включително с друг член на управителния съвет на фонда;
3. по служебно правоотношение или по трудов договор в администрацията, с изключение на лицата по ал. 1, т. 1 - 3.

(9) (Нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Когато за член на управителния съвет възникне някое от обстоятелствата по ал. 8, той е длъжен в 7-дневен срок от настъпването на обстоятелството да уведоми председателя на управителния съвет.

(10) (Нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Общото събрание на донорите взема решение за освобождаването на член на управителния съвет при възникване на обстоятелствата по ал. 8.

Чл. 60. (1) Управителният съвет управлява цялостната дейност на фонда.

(2) Управителният съвет:

1. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) изготвя и предлага за приемане от събранието по чл. 58а, т. 1 правила за организацията на работа и дейността на фонда;
2. одобрява политиката за финансиране и гарантиране на фонда;
3. приема стратегия за дейността на фонда;
4. (изм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) приема критериите за оценка и подбор на проекти, кандидатстващи за финансиране от фонда;
5. (изм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) одобрява финансирането на проекти;
6. одобрява договорите, свързани с гаранционната дейност на фонда;
7. приема годишния отчет за изпълнени проекти за постигане на индивидуални индикативни цели на лицата по чл. 39, ал. 2, финансирани чрез фонда;
8. одобрява приходите и разходите по бюджета и годишния доклад за дейността на фонда, изготвен от изпълнителния директор;
9. избира и освобождава изпълнителния директор;
10. назначава независим финансов одит и приема годишния финансов отчет;
11. одобрява щатното разписание на фонда и определя възнаграждението на неговите служители;
12. приема и други мерки, преценени като необходими за постигане целите на фонда.

Чл. 61. (1) Фондът се представлява от изпълнителен директор, избран от управителния съвет чрез конкурс.

(2) Отношенията с изпълнителния директор се уреждат с договор.

(3) Договорът с изпълнителния директор се сключва за срок 5 години.

(4) Изпълнителният директор на фонда:

1. представлява фонда;
2. изготвя проект на стратегия за дейността на фонда;
3. изготвя необходимата документация за финансиране и гарантиране на проектите в съответствие със закона и сключените споразумения с донорите;
4. изготвя проект на бюджета за приходите и разходите и осигурява изпълнението на одобрения от управителния съвет бюджет;
5. изготвя годишен отчет за изпълнени проекти за постигане на индивидуални индикативни цели на лицата по чл. 39, ал. 2, финансирани чрез фонда, представя го за приемане от управителния съвет на фонда и го предоставя в агенцията не по-късно от 31 март на годината, следваща годината на отчитане;
6. изготвя доклади и други материали за преглед и одобряване от управителния съвет в съответствие с вътрешните правила на фонда;
7. подготвя заседанията на управителния съвет;
8. подписва одобрените от управителния съвет договори за финансиране и гарантиране на проекти, сключвани с фонда;
9. информира периодично управителния съвет за нивото на изпълнение на финансираните проекти;
10. назначава и освобождава персонала в съответствие с действащото законодателство;
11. отговаря за опазване имуществото на фонда;
12. извършва и други дейности, възложени му с решение на управителния съвет.

Чл. 62. (1) Договорът с изпълнителния директор се прекратява предсрочно:

1. по взаимно съгласие;
2. по негово искане с предизвестие не по-малко от три месеца;
3. при влизане в сила на присъда за умишлено престъпление;

4. при системно неизпълнение на задълженията му;
  5. при увреждане интересите на фонда;
  6. (нова - ДВ, бр. 42 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 97 от 2010 г., в сила от 10.12.2010 г.) при влизане в сила на акт, с който е установен конфликт на интереси по Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси;
  7. (предишна т. 6 - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) при обективна невъзможност да изпълнява задълженията си в продължение на повече от 6 месеца;
  8. (предишна т. 7 - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) при смърт.
- (2) Установяването на обстоятелствата по ал. 1 и прекратяването на мандата се извършват с решение на управителния съвет.

Глава шеста. КОНТРОЛ ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

Чл. 63. Изпълнителният директор на агенцията упражнява контрол върху дейността на:

1. крайните потребители на енергия в случаите, когато провеждането на дейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност съгласно този закон или други нормативни актове е задължително;
2. (доп. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) лицата по чл. 23, ал. 1 и 2 и чл. 34, ал. 1;
3. лицата по чл. 10, ал. 1 при изпълнението на поставените им индивидуални цели за енергийни спестявания;
4. възложителите по чл. 161, ал. 1 от Закона за устройство на територията за изпълнението на задължението им по чл. 20, ал. 1;
5. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) органите по чл. 12 - за представянето на отчети за изпълнението на годишните планове.

Чл. 63а. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) Контролът върху дейността на лицата по чл. 23, ал. 1 и 2 включва:

1. проверка за валидността на входящите данни за сградата, използвани за издаване на сертификата за енергийни характеристики, както и на посочените в сертификата резултати;
2. проверка на вписаните в сертификата за енергийни характеристики входящи данни и на резултатите, включително на предписаните мерки за повишаване на енергийната ефективност;
3. пълна проверка на данните, резултатите и на предписаните мерки за повишаване на енергийната ефективност чрез посещение на място с цел да се провери съответствието между посочените в сертификата за енергийни характеристики данни и сертифицираната сграда;
4. проверка за изпълнение на изискванията на наредбата по чл. 23а, ал. 9.

(2) Контролът върху дейността на лицата по чл. 34, ал. 1 включва:

1. проверка за валидността на входящите данни на промишлената система, използвани за извършване на обследването, и на посочените в доклада резултати;
2. проверка за валидността на входящите данни и на резултатите от обследването, както и на предписаните мерки за повишаване на енергийната ефективност;
3. пълна проверка на данните, резултатите и на предписаните мерки за повишаване на енергийната ефективност чрез посещение на място с цел да се провери съответствието между посочените в документите от обследването/проверката резултати и състоянието на промишлената система/инсталация;
4. проверка за изпълнение на изискванията на наредбата по чл. 23а, ал. 9.

Чл. 64. В изпълнение на контролните си правомощия изпълнителният директор на агенцията:

1. извършва проверки чрез оправомощени от него служители;
2. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) извършва проверки на обследванията по системен или случаен подбор на проверяваните сгради и/или промишлени системи чрез оправомощени от него служители;
3. налага административните наказания, предвидени с този закон.

Чл. 65. (1) (Доп. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Лицата по чл. 64, които извършват проверки и съставят актове за установяване на административни нарушения, се определят със заповед на изпълнителния директор на агенцията.

(2) Лицата по ал. 1 се легитимират със заповедта по ал. 1 и със служебна карта, удостоверяваща заеманата от тях длъжност.

Чл. 66. (1) Лицата по чл. 64 имат право:

1. на свободен достъп до обектите на проверка;
  2. да изискват от проверяваните лица документи, необходими за осъществяването на контрола;
  3. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) на проверка на обследванията.
- (2) За сградите и промишлените системи - собственост на Министерството на отбраната и на Министерството на вътрешните работи, действията по ал. 1 се осъществяват при условия и по ред, определени в съответните специални закони.
- (3) Лицата по чл. 64 са длъжни да не разгласяват служебната и търговската тайна, която им е станала известна при или по повод осъществяването на контролната дейност.

Чл. 67. Проверяваното лице е длъжно да осигури всички условия за нормалното протичане на проверката и да оказва съдействие на лицата по чл. 64, като:

1. предоставя място за извършване на проверката;
2. определя свой представител за контакти и оказване съдействие на проверяващите служители;
3. предоставя достъп до служебните помещения;
4. предоставя всички документи, необходими за осъществяването на контрола.

Чл. 68. (1) За резултатите от проверките лицата по чл. 64 съставят констативен протокол, към който прилагат събраните данни, документи и обяснения.

(2) Протоколът се предоставя на проверяваното лице, което има право да даде обяснения и възражения в 14-дневен срок от датата на връчването му.

Чл. 69. (1) Въз основа на резултатите от проверката лицата по чл. 64 могат да:

1. дават задължителни предписания на проверяваните лица за отстраняване на констатирани нарушения и да определят срок за тяхното изпълнение;
2. съставят актове за установяване на административни нарушения.

(2) Предписанията на лицата по чл. 64, дадени в изпълнение на правомощията им по този закон, са задължителни.

(3) Лицата, на които са дадени задължителни предписания, уведомяват за тяхното изпълнение в определения им срок лицата по чл. 64.

Чл. 70. Всички държавни органи, юридически и физически лица са длъжни да оказват съдействие на лицата по чл. 64 при осъществяване на техните функции.

Глава седма. АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 71. Възложител на сграда, който не изпълни задължението си по чл. 20, ал. 1, се наказва с глоба от 1000 до 10 000 лв. или с имуществена санкция от 5000 до 50 000 лв.

Чл. 72. Лице, което възпрепятства или допусне да бъде възпрепятствано извършването на проверка от лицата по чл. 64, се наказва с глоба от 500 до 1000 лв. или с имуществена санкция от 2000 до 3000 лв.

Чл. 73. Лице по чл. 64, което наруши разпоредбата на чл. 66, ал. 3, се наказва с глоба 10 000 лв.

Чл. 74. Който не изпълни задължително предписание по чл. 69, ал. 1, т. 1, се наказва с глоба от 2000 до 5000 лв. или с имуществена санкция от 10 000 до 30 000 лв.

Чл. 75. Собственик на сграда и/или промишлена система, който възпрепятства лице по чл. 64 при извършването на проверка или контролно обследване, се наказва с глоба 2000 лв. или с имуществена санкция 5000 лв.

Чл. 76. Възложител по смисъла на чл. 161, ал. 1 от Закона за устройство на територията, който не изпълни задължението за актуализиране на сертификата за енергийни характеристики на сграда в случаите по чл. 20, ал. 4, се наказва с глоба от 1000 до 3000 лв. или с имуществена санкция от 5000 до 10 000 лв.

Чл. 77. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) На собственик на сграда по чл. 19, който не изпълни мерките, предписани в доклада от обследването за енергийна ефективност, в срока по чл. 19, ал. 3, се налага глоба от 10 000 до 30 000 лв. или имуществена санкция от 50 000 до 100 000 лв.

(2) На собственик на промишлена система по чл. 33, ал. 2, който не изпълни задълженията си по чл. 33, ал. 4 или 5, се налага глоба от 10 000 до 30 000 лв. или имуществена санкция от 50 000 до 100 000 лв.

Чл. 78. (Доп. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Лице по чл. 23, ал. 1 и 2, което е издало сертификат за енергийни характеристики на сграда, без да е извършило обследване за енергийна ефективност, се наказва с глоба от 50 000 до 100 000 лв. или с имуществена санкция от 200 000 до 300 000 лв.

Чл. 79. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) На лице по чл. 23, ал. 1 и 2, което не е изпратило списъка по чл. 23в, ал. 1 в съответствие с определения срок, се налага глоба от 100 до 500 лв. или имуществена санкция от 1500 до 3000 лв.

Чл. 80. Лице по чл. 34, ал. 1, което при извършване на обследване за енергийна ефективност на промишлени системи допусне отклонение с повече от 10 на сто от показателите на контролно обследване, се наказва с глоба от 100 000 до 200 000 лв. или с имуществена санкция от 300 000 до 500 000 лв.

Чл. 81. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Лице, което извършва сертифициране на сгради или обследване за енергийна ефективност при нарушение на разпоредбата на чл. 23, ал. 5 или чл. 34, ал. 2, се наказва с глоба от 50 000 до 100 000 лв. или с имуществена санкция от 100 000 до 200 000 лв.

Чл. 82. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) (1) На собственик на отоплителна инсталация с водогреен котел на течно или твърдо гориво с номинална мощност от 20 до 100 kW, който не изпълни задължението си по чл. 27, ал. 2, се налага глоба от 150 до 200 лв. или имуществена санкция от 1500 до 2000 лв.

(2) На собственик на отоплителна инсталация с водогреен котел на течно гориво, твърдо гориво или на природен газ с номинална мощност над 100 kW, който не изпълни задължението си по чл. 27, ал. 2, се налага глоба от 1500 до 2000 лв. или имуществена санкция от 15 000 до 20 000 лв.

(3) На собственик на климатична инсталация с номинална мощност над 12 kW, който не изпълни задължението си по чл. 28, ал. 2, се налага глоба от 1500 до 2000 лв. или имуществена санкция от 15 000 до 20 000 лв.

(4) На собственик на отоплителна инсталация с водогреен котел по чл. 27, ал. 1 или на климатична инсталация по чл. 28, ал. 1, който не изпълни задължението си по чл. 29, ал. 2, се налага глоба от 150 до 200 лв. или имуществена санкция от 1500 до 2000 лв.

(5) На собственик на отоплителна инсталация с водогреен котел по чл. 27, ал. 1 или на климатична инсталация по чл. 28, ал. 1, който не изпълни препоръките, предписани в доклада от проверката за енергийна ефективност, в срок до една година след приемането на резултатите от проверката, се налага глоба от 150 до 200 лв. или имуществена санкция от 500 до 1500 лв.

Чл. 83. (1) Собственик на сграда по чл. 19, който не изпълни задължението за представяне на отчети пред агенцията в срока по чл. 36, ал. 6, се наказва с глоба от 500 до 1000 лв. или с имуществена санкция от 3000 до 5000 лв.

(2) Собственик на промишлена система по чл. 33, ал. 2, който не изпълни задължението за представяне на отчети пред агенцията в срока по чл. 36, ал. 6, се наказва с глоба от 1500 до 2000 лв. или с имуществена санкция от 5000 до 8000 лв.

Чл. 84. Лице по чл. 41, ал. 1, т. 1 - 4, което не предостави информация в срока по чл. 41, ал. 2, се наказва с глоба от 20 000 до 50 000 лв. или с имуществена санкция от 150 000 до 200 000 лв.

Чл. 85. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Търговец с енергия, собственик на сграда по чл. 19, и собственик на промишлена система по чл. 33, ал. 2, който не изпълни определената му индивидуална цел за енергийни спестявания в сроковете, предвидени в националния план за действие по енергийна ефективност, се наказва с глоба от 1000 до 5000 лв. или с имуществена санкция от 5000 до 500 000 лв.

Чл. 86. Който не изпълни други задължения по този закон, се наказва с глоба от 500 до 1500 лв. или с имуществена санкция от 1000 до 10 000 лв.

Чл. 87. Актовете, с които се установяват административни нарушения по този закон, се съставят от длъжностни лица, определени от изпълнителния директор на агенцията.

Чл. 88. Наказателните постановления се издават от изпълнителния директор на агенцията.

Чл. 89. Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на този закон:

1. "Енергия" са всички форми на търгувана енергия - електрическа енергия, природен газ, в т. ч. втечен природен газ, пропан-бутан, всички горива за отопление и охлаждане, в т. ч. за централно топлоснабдяване и охлаждане, черни и лигнитни въглища, торф, биомаса и транспортни горива, с изключение на авиационните и морските бункерни горива.
- 1а. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Енергийна ефективност в сгради" е осигуряването и поддържането на нормативните параметри на микроклимата в сградите, топлосъхранението им и икономията на енергийни ресурси за нуждите на сградите, с минимални финансови разходи.
2. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Енергийно спестяване" е получената икономия на енергия, определена чрез измерване и/или оценка на потреблението на енергия като разлика в потребените количества енергия преди и след прилагане на мерки за повишаване на енергийната ефективност, като се извършва коригиране и нормализиране предвид външните условия, които въздействат върху енергийното потребление.
3. "Енергийна услуга" е всяка услуга, която включва изпълнението на дейности и мерки, водещи до спестяване на енергия, материална изгода, полза или благо, получени от комбинация на доставката на енергия с енергийноефективна технология и/или с действие, което може да обхваща експлоатацията, поддръжката и управлението, необходими за предоставяне на услугата.
4. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Енергийна характеристика" е показател, който обозначава измереното количество реално потребена или изчислена като необходима за потребление енергия, използвана за задоволяване на различни енергийни нужди, свързани с нормативно изискуемите параметри на сграда, включващи отопление, подгриване на топла вода, охлаждане, вентилация и осветление.
5. "Енергийна ефективност" е съотношението между изходното количество произведена стока, услуга или енергия и вложеното количество енергия.
6. "Дружество за предоставяне на енергийни услуги" е физическо или юридическо лице, което осъществява енергийни услуги и/или други мерки за повишаване на енергийната ефективност в сгради или промишлени системи, като поема изцяло или частично финансовия риск. Заплащането на предоставяните услуги се основава на постигнатото ниво на повишаване на енергийната ефективност и на съответствието с другите договорени критерии за изпълнение.
7. "Индикатори за отчитане на постигнатите резултати" са показатели, посочващи конкретните данни, свързани с постигнатите резултати.
8. "Климатична инсталация" е комбинация от всички компоненти, необходими за осигуряване третирането на въздуха при контролиране на температурата му с възможна комбинация от контрол на вентилацията, влажността и чистота на въздуха.
9. "Контролно обследване за енергийна ефективност" е обследване за проверка на резултати от предходно обследване за енергийна ефективност с цел защита на обществения интерес.
10. "Котел" е съоръжение, което представлява комбинация от котелно тяло и горивна част, проектирано да подгрива вода чрез освободената при горенето топлина.
- 10а. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Крайно потребление на енергия" е потреблението на енергийни продукти, доставяни за енергийни цели на преработващата промишленост, рудодобива, строителството, транспорта, домакинствата, услугите, включително обществените услуги, селското стопанство, горското стопанство и рибното стопанство.
11. "Краен потребител на енергия" е всяко физическо или юридическо лице, което купува енергия, за да задоволи собствените си нужди.

- 11а. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Нова сграда" е всяка новоизградена сграда, която се въвежда в експлоатация за първи път.
12. "Номинална мощност" е максималната топлинна мощност, посочена и гарантирана от производителя като възможна за подаване по време на непрекъсната работа.
13. "Нормализирано енергопотребление" е разход на енергия, който е необходим за осигуряване на нормативно изискуемите параметри на микроклимата в сграда при съществуващото ѝ състояние.
14. "Общо потребление на енергия" е общото количество енергия, закупено от крайния потребител на енергия за период една година.
15. "Обследване за енергийна ефективност" е процес, основан на систематичен метод за определяне и остойностяване на енергийните потоци и разходи в сгради и/или промишлени системи, определящ обхвата на технико-икономическите параметри на мерките за повишаване на енергийната ефективност.
16. "Повишаване на енергийната ефективност" е резултат от изпълнението на мярка или дейност, който води до намаляване на съотношението между вложеното количество енергия и изходното количество произведена стока, услуга или енергия без влошаване на качеството или други характеристики.
- 16а. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Полезна номинална мощност" е максималната топлинна мощност, изразена в kW, за която производителят е посочил и гарантирал, че се постига при продължаващо действие при спазване на указанията за ефективна работа, дадени от производителя.
17. "Програми за повишаване на енергийната ефективност" са дейности и мерки, насочени към групите крайни потребители на енергия, които водят до проверимо, измеримо или оценимо повишаване на енергийната ефективност.
18. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Промишлени системи" е съвкупност от производствени сгради, съоръжения, технологии и спомагателни стопанства, включени в производството на стоки.
19. "Сграда" е конструкция със стени и покрив, в която се използва енергия за регулиране на вътрешната температура.
- 19а. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Сграда с близко до нулево потребление на енергия" е сграда с много добри енергийни характеристики, определени в съответствие с утвърдена национална методика. Необходимото количество енергия с близка до нулевата или с много ниска стойност следва да бъде произведено в значителна степен от възобновяеми източници на енергия, включително от такива, разположени на място или в близост.
20. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Сертификат за енергийни характеристики на сграда" е официален документ, издаден от консултантите по енергийна ефективност в кръга на тяхната компетентност по установената форма и ред, който включва енергийни характеристики на сграда, изчислени според методологията, посочена в наредбата по чл. 15, ал. 3.
21. "Специфично потребление на енергия" е общото количество енергия, отнесено към изходното количество произведена стока или услуга за период една година.
- 21а. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Сертификат за проектни енергийни характеристики на сграда" е официален документ, издаден от консултантите по енергийна ефективност в кръга на тяхната компетентност по установената форма и ред, който включва оценка на проектните енергийни характеристики на сграда, изчислени според методологията, посочена в наредбата по чл. 15, ал. 3.
- 21б. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Схеми за насърчаване на енергийната ефективност" е всеки инструмент, схема или механизъм, който насърчава повишаването на енергийната ефективност.
- 21в. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Техническа сградна инсталация" е техническо оборудване за осигуряване на отопление, охлаждане, вентилация, топла вода, осветление или на комбинация от тях на сграда или обособена част от сграда.
- 21г. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Равнища на оптималните разходи" са енергийните характеристики, които водят до най-ниски разходи по време на прогнозирания икономически жизнен цикъл, като:
- а) най-ниските разходи се определят, като се отчетат разходите за инвестиции, свързани с енергията, разходите за поддръжка и експлоатационните разходи, включително разходите за енергия и спестената енергия, категорията на съответната сграда, приходите от произведена енергия, и разходите за обезвреждане, когато е приложимо;
- б) прогнозираният икономически жизнен цикъл представлява оставащият прогнозиран икономически жизнен цикъл на сграда, когато изискванията за енергийните характеристики са определени за сградата като цяло, или прогнозираният икономически жизнен цикъл на

сграден компонент, когато изискванията за енергийните характеристики са определени за сградните компоненти.

Енергийните характеристики са съобразени с равнището на оптимални разходи, когато анализът на разходите и ползите, изчислени за прогнозирания икономически жизнен цикъл, дава положителен резултат.

21д. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Основен ремонт" е ремонт на сграда, който обхваща над 25 на сто от площта на външните ограждащи елементи на сградата.

22. "Термопомпа" е уред или съоръжение, което при ниски температури извлича топлина от въздух, вода или земя и я подава към сградата.

23. (изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Търговец с енергия" е физическо или юридическо лице - краен снабдител, обществен доставчик, търговец с издадена лицензия за дейността "търговия с електрическа енергия", топлопреносно предприятие, производител и/или търговец на течни горива от нефтен произход и природен газ, и твърди горива, който продава енергия на крайните потребители повече от еквивалента на 75 GWh годишно или чийто персонал за съответната година е повече от 10 души, или чийто общ годишен оборот и/или годишен баланс за предходната година надвишава 4 млн. лв.

24. "Финансови инструменти за повишаване на енергийната ефективност" са всички финансови инструменти като: фондове, субсидии, данъчни облекчения, заеми, финансиране от трети страни, договори за енергоспестяване, договори за енергоспестяване с гарантиран резултат, външно възлагане или други подобни договори, които се предлагат на пазара от държавни или частни организации с цел частично или пълно покриване на първоначалната стойност на проекта за изпълнение на мерки за повишаване на енергийната ефективност.

25. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Хоризонтални мерки" са разпоредби, данъчни облекчения и други, чийто ефект е намаляване на крайното потребление на енергия, както и информационни кампании, които насърчават повишаването на енергийната ефективност.

26. (нова - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) "Централно отопление" или "централно охлаждане" е подаване на топлинна енергия под формата на пара, топла вода или охладена течност чрез мрежа от централен производствен източник към множество сгради или други места за използване за загряване или охлаждане на помещения или процеси.

§ 2. (Отм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.)

§ 3. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) Този закон въвежда изискванията на Директива 2006/32/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2006 г. относно ефективността при крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги и за отмяна на Директива 93/76/ЕИО на Съвета и на Директива 2010/31/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 2010 г. относно енергийните характеристики на сградите (ОВ, L 153/13 от 18 юни 2010 г.).

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 4. Този закон отменя Закона за енергийната ефективност (обн., ДВ, бр. 18 от 2004 г.; изм., бр. 74 от 2006 г., бр. 55 от 2007 г.).

§ 5. (1) Собствениците на сгради, подлежащи на задължително сертифициране по реда на отменения Закон за енергийната ефективност, които до влизането в сила на този закон разполагат с доклади за извършено обследване, са длъжни да изпълнят предписаните от обследването мерки за повишаване на енергийната ефективност в тригодишен срок от влизането в сила на този закон.

(2) Собствениците на промишлени системи, подлежащи на задължително обследване по реда на отменения Закон за енергийната ефективност, които до влизането в сила на този закон разполагат с доклади за извършено обследване, са длъжни да започнат изпълнение на предписаните от обследването мерки за повишаване на енергийната ефективност в двегодишен срок от влизането в сила на този закон.

§ 6. (Изм. - ДВ, бр. 52 от 2010 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2011 г., в сила от 03.05.2011 г.) Изпълнителният директор на Агенцията за устойчиво енергийно развитие съвместно с изпълнителния директор на Агенцията по обществени поръчки издават указания за прилагане на изискванията за енергийна ефективност и енергийни спестявания при възлагане на обществени поръчки за доставка на оборудване и превозни средства с цел минимизиране на разходите за срока на експлоатацията им.

(2) Указанията по ал. 1 се издават до 4 декември 2010 г.

§ 7. (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) В срок до 5 години от влизането в сила на този закон се приема наредба за въвеждане на пазарен механизъм за повишаване на енергийната ефективност чрез изпълнението на енергоефективни дейности и мерки.

§ 8. Сертификатите за енергийна ефективност, издадени по реда на отменения Закон за енергийната ефективност, запазват своята валидност.

§ 9. (1) Вторият и третият план за действие по енергийната ефективност, разработени в изпълнение на чл. 8, се приемат съответно до 30 май 2011 г. и до 30 май 2014 г.

(2) Плановете за действие по ал. 1 се актуализират по реда на тяхното приемане - съответно до 30 ноември 2011 г. и до 30 ноември 2014 г.

(3) Отношението на размера на националните енергийни спестявания спрямо приетата индикативна цел започва да се отчита от 1 януари 2008 г.

§ 10. Лицата, завършили курс за обучение и придобили квалификация за обследване за енергийна ефективност и сертифициране на сгради по реда на отменения Закон за енергийната ефективност, запазват правата си за извършване на дейности по обследване за енергийна ефективност на сгради и промишлени системи и по сертифициране на сгради.

§ 11. (1) Сертификати за енергийни характеристики на сгради, за които има извършено обследване за енергийна ефективност преди влизането в сила на този закон, се издават от лицата, извършили обследването на съответната сграда, в срок до една година от влизането му в сила.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 24 от 2013 г., в сила от 12.03.2013 г.) В случаите по ал. 1, когато лицето, извършило обследването, е заличено от регистъра по чл. 23а, ал. 1, сертификатът за енергийни характеристики се издава от Агенцията за енергийна ефективност въз основа на резултатите от извършеното от лицето обследване, изпълнено от Агенцията за енергийна ефективност.

§ 12. В Закона за енергетиката (обн., ДВ, бр. 107 от 2003 г.; изм., бр. 18 от 2004 г., бр. 18 и 95 от 2005 г., бр. 30, 65 и 74 от 2006 г., бр. 49, 55 и 59 от 2007 г., бр. 36 и 43 от 2008 г.) се създава чл. 7а:

"Чл. 7а. (1) За защита интересите на потребителите към министъра на икономиката и енергетиката се създава Обществен съвет като консултативно звено за решаване на проблеми от специалната компетентност на министъра, определена в този закон.

(2) В състава на Обществения съвет по ал. 1 се включват представители на Министерството на икономиката и енергетиката, потребителски сдружения, научни съюзи, синдикални организации и юридически лица с нестопанска цел.

(3) Общественият съвет по ал. 1 се създава със заповед на министъра на икономиката и енергетиката.

(4) Със заповедта по ал. 3 се определят въпросите, които Общественият съвет разглежда, както и условията и редът за осъществяване на неговата дейност."

§ 13. (1) Подзаконовите нормативни актове по прилагането на този закон се приемат, съответно издават и привеждат в съответствие в срок 6 месеца от влизането му в сила.

(2) До приемането, съответно издаването на подзаконовите нормативни актове, предвидени по този закон, се прилагат подзаконовите нормативни актове, издадени по прилагането на отменения Закон за енергийната ефективност, доколкото не противоречат на този закон.

§ 14. Собственик на промишлена система, подлежаща на задължително обследване за енергийна ефективност по реда на чл. 33, ал. 2, е длъжен да осигури енергийно обследване на притежаваните от него обекти в срок до 31 декември 2011 г.

§ 15. Министърът на икономиката и енергетиката създава Обществения съвет по чл. 7а от Закона за енергетиката в срок до 6 месеца от влизането в сила на този закон.

§ 16. В Закона за устройство на територията (обн., ДВ, бр. 1 от 2001 г.; изм., бр. 41 и 111 от 2001 г., бр. 43 от 2002 г., бр. 20, 65 и 107 от 2003 г., бр. 36 и 65 от 2004 г., бр. 28, 76, 77, 88, 94, 95, 103 и 105 от 2005 г., бр. 29, 30, 34, 37, 65, 76, 79, 80, 82, 106 и 108 от 2006 г., бр. 41, 53 и 61 от 2007 г., бр. 33, 43, 54 и 69 от 2008 г.) в чл. 142 се създава ал. 9:

"(9) Оценката за съответствие по чл. 169, ал. 1, т. б на инвестиционните проекти във фази технически и работен проект се извършва по отделен договор с възложителя от физически и

юридически лица, които отговарят на изискванията на Закона за енергийната ефективност и са вписани в публичния регистър по чл. 23, ал. 4 от същия закон."

§ 17. В Закона за възобновяемите и алтернативните енергийни източници и биогоривата (ДВ, бр. 49 от 2007 г.) в преходните и заключителните разпоредби в § 3 ал. 1 се изменя така:
"(1) Задължителното изкупуване на електрическата енергия по чл. 16 и 17 се извършва по договори за изкупуване. Срокът на договорите е 25 години - за електрическата енергия, произведена от геотермална и слънчева енергия, и съответно 15 години - за електрическата енергия, произведена от водноелектрически централи с инсталирана мощност до 10 MW, както и за електрическа енергия, произведена от други видове възобновяеми енергийни източници. Сроковете за задължително изкупуване започват да текат:
1. за съществуващите производители на електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници, с изключение на водноелектрически централи с инсталирана мощност над 10 MW - след предоговаряне, но не по-късно от 31 март 2009 г.;

2. за всички нови производители на електроенергия от възобновяеми енергийни източници, с изключение на водноелектрически централи с инсталирана мощност над 10 MW - от започване производството на електрическа енергия, но не по-късно от 31 декември 2015 г."

§ 18. Срокът по § 3, ал. 1, т. 1 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за възобновяемите и алтернативните енергийни източници и биогоривата започва да тече от влизането в сила на този закон.

§ 19. (Изм. - ДВ, бр. 82 от 2009 г., в сила от 16.10.2009 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2013 г., в сила от 05.07.2013 г.) Изпълнението на закона се възлага на министъра на икономиката и енергетиката.

§ 20. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на разпоредбата на чл. 29, ал. 2, която влиза в сила една година след влизането в сила на закона, и на разпоредбите на чл. 38, ал. 3 и 4, които влизат в сила 6 месеца след влизането му в сила.

Законът е приет от 40-то Народно събрание на 30 октомври 2008 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ЕТАЖНАТА СОБСТВЕНОСТ

(ОБН. - ДВ, БР. 6 ОТ 2009 Г., В СИЛА ОТ 01.05.2009 Г.)
§ 13. Законът влиза в сила от 1 май 2009 г.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

(ОБН. - ДВ, БР. 19 ОТ 2009 Г., В СИЛА ОТ 10.04.2009 Г.)
§ 44. Законът влиза в сила от 10 април 2009 г., с изключение на чл. 114, ал. 2 и чл. 126, които влизат в сила от 10 април 2010 г.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ТУРИЗМА

(ОБН. - ДВ, БР. 82 ОТ 2009 Г., В СИЛА ОТ 16.10.2009 Г.)
§ 27. В Закона за енергийната ефективност (обн., ДВ, бр. 98 от 2008 г.; изм., бр. 6, 19 и 42 от 2009 г.) навсякъде думите "министърът на икономиката и енергетиката", "министъра на икономиката и енергетиката" и "Министерството на икономиката и енергетиката" се заменят съответно с "министърът на икономиката, енергетиката и туризма", "министъра на икономиката, енергетиката и туризма" и "Министерството на икономиката, енергетиката и туризма".

.....

§ 59. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГИ

(ОБН. - ДВ, БР. 15 ОТ 2010 Г., В СИЛА ОТ 23.02.2010 Г.)

§ 13. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗКРИВАНЕ НА КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ

(ОБН. - ДВ, БР. 97 ОТ 2010 Г., В СИЛА ОТ 10.12.2010 Г.)

§ 61. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник" с изключение на:

1. параграф 11 относно чл. 22а – 22д, който влиза в сила от 1 януари 2011 г.;

2. параграфи 7, 8, 9, § 11 относно чл. 22е – 22и и §

12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 и 23, които влизат в сила от 1 април 2011 г.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ЕНЕРГИЯТА ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ

(ОБН. - ДВ, БР. 35 ОТ 2011 Г., В СИЛА ОТ 03.05.2011 Г.)

§ 15. В Закона за енергийната ефективност (обн., ДВ, бр. 98 от 2008 г.; изм., бр. 6, 19, 42 и 82 от 2009 г. и бр. 15, 52 и 97 от 2010 г.) се правят следните изменения и допълнения:

16. Навсякъде в закона думите "Агенцията по енергийна ефективност" се заменят с "Агенцията за устойчиво енергийно развитие".

§ 16. (1) Агенцията за устойчиво енергийно развитие е правопреемник на дейността, активите, пасивите, архива, както и на другите права и задължения на Агенцията по енергийна ефективност.

(2) В срок до два месеца от влизането в сила на закона Министерският съвет приема устройствен правилник на Агенцията за устойчиво енергийно развитие.

§ 25. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на разпоредбите на:

1. член 20, ал. 1, 2 и 3, които влизат в сила от 1 януари 2012 г. за сгради за обществено обслужване, а за останалите сгради - от 31 декември 2014 г.;

2. член 21, ал. 1, 2, 3 и 4, които влизат в сила от 31 декември 2012 г.;

3. член 22, ал. 1, 2, 3, 4 и 5, които влизат в сила от 1 януари 2012 г.;

4. член 23, ал. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 и 12, които влизат в сила от 1 юли 2012 г.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ДЪРЖАВНИЯ СЛУЖИТЕЛ

(ОБН. - ДВ, БР. 38 ОТ 2012 Г., В СИЛА ОТ 01.07.2012 Г.)

§ 84. (В сила от 18.05.2012 г.) В срок до един месец от обнародването на този закон в "Държавен вестник":

1. Министерският съвет привежда Класификатора на длъжностите в администрацията в съответствие с този закон;

2. компетентните органи привеждат устройствените актове на съответната администрация в съответствие с този закон.

§ 85. (1) Правоотношенията с лицата от администрациите по Закона за радиото и телевизията, Закона за независимия финансов одит, Закона за електронните съобщения, Закона за Комисията за финансов надзор, Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия, Закона за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност, Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси, Кодекса за социално осигуряване, Закона за здравното осигуряване, Закона за подпомагане на земеделските производители и Закона за пътищата се уреждат при условията и по реда на § 36 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния служител (ДВ, бр. 24 от 2006 г.).

(2) С акта за назначаването на държавния служител се:

1. присъжда определения в Класификатора на длъжностите в администрацията минимален ранг за заеманата длъжност, освен ако служителят притежава по-висок ранг;
2. определя индивидуална основна месечна заплата.

(3) Допълнително необходимите средства за осигурителни вноски на лицата по ал. 2 се осигуряват в рамките на разходите за заплати, възнаграждения и осигурителни вноски по бюджетите на съответните разпоредители с бюджетни кредити.

(4) Министерският съвет да извърши необходимите промени по извънбюджетната сметка на Държавен фонд "Земеделие", произтичащи от този закон.

(5) Органите на управление на Националния осигурителен институт и на Националната здравноосигурителна каса да извършат необходимите промени по съответните бюджети, произтичащи от този закон.

(6) Неизползваните отпуски по трудовите правоотношения се запазват и не се компенсират с парични обезщетения.

§ 86. (1) В едномесечен срок от влизането в сила на този закон индивидуалната основна месечна заплата на служителя се определя така, че същата, намалена с дължимия данък и задължителните осигурителни вноски за сметка на осигуреното лице, ако са били дължими, да не е по-ниска от получаваната до този момент брутна месечна заплата, намалена с дължимите задължителни осигурителни вноски за сметка на осигуреното лице, ако са били дължими, и дължимия данък.

(2) В брутната заплата по ал. 1 се включват:

1. основната месечна заплата или основното месечно възнаграждение;
2. допълнителни възнаграждения, които се изплащат постоянно заедно с полагащата се основна месечна заплата или основно месечно възнаграждение и са в зависимост единствено от отработеното време.

§ 87. Законът влиза в сила от 1 юли 2012 г. с изключение на § 84, който влиза в сила от деня на обнародването на закона в "Държавен вестник".

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

(ОБН. - ДВ, БР. 15 ОТ 2013 Г., В СИЛА ОТ 01.01.2014 Г.)

§ 123. Законът влиза в сила от 1 януари 2014 г. с изключение на § 115, който влиза в сила от 1 януари 2013 г., и § 18, § 114, § 120, § 121 и § 122, които влизат в сила от 1 февруари 2013 г.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ

(ОБН. - ДВ, БР. 24 ОТ 2013 Г., В СИЛА ОТ 12.03.2013 Г.)

§ 71. Подзаконовите нормативни актове по прилагането на този закон се привеждат в съответствие с него в срок три месеца от влизането му в сила.

§ 72. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
ЕНЕРГЕТИКАТА**

(ОБН. - ДВ, БР. 59 ОТ 2013 Г., В СИЛА ОТ 05.07.2013 Г.)

.....
2. Навсякъде в закона думите "министърът на икономиката, енергетиката и туризма", "министъра на икономиката, енергетиката и туризма" и "Министерството на икономиката, енергетиката и туризма" се заменят съответно с "министърът на икономиката и енергетиката", "министъра на икономиката и енергетиката" и "Министерството на икономиката и енергетиката".

§ 21. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА**

(ОБН. - ДВ, БР. 66 ОТ 2013 Г., В СИЛА ОТ 26.07.2013 Г.)

§ 69. В Закона за енергийната ефективност (обн., ДВ, бр. 98 от 2008 г.; изм., бр. 6, 19, 42 и 82 от 2009 г., бр. 15, 52 и 97 от 2010 г., бр. 35 от 2011 г., бр. 38 от 2012 г., бр. 15, 24 и 59 от 2013 г.) навсякъде думите "министъра на регионалното развитие и благоустройството", "Министърът на регионалното развитие и благоустройството" и "Министерството на регионалното развитие и благоустройството" се заменят съответно с "министъра на регионалното развитие", "Министърът на регионалното развитие" и "Министерството на регионалното развитие".

.....
§ 117. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА**

(ОБН. - ДВ, БР. 22 ОТ 2014 Г., В СИЛА ОТ 11.03.2014 Г.)

§ 20. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА
УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА**

(ОБН. - ДВ, БР. 98 ОТ 2014 Г., В СИЛА ОТ 28.11.2014 Г.)

§ 69. В Закона за енергийната ефективност (обн., ДВ, бр. 98 от 2008 г.; изм., бр. 6, 19, 42 и 82 от 2009 г., бр. 15, 52 и 97 от 2010 г., бр. 35 от 2011 г., бр. 38 от 2012 г., бр. 15, 24, 59 и 66 от 2013 г., бр. 22 и 33 от 2014 г.) навсякъде думите "министъра на регионалното развитие", "министърът на регионалното развитие" и "Министерството на регионалното развитие" се заменят съответно с "министъра на регионалното развитие и благоустройството", "министърът на регионалното развитие и благоустройството" и "Министерството на регионалното развитие и благоустройството".

.....
§ 117. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".